

Informatīvais ziņojums

**Par Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam īstenošanas
2014. – 2016.gadā starpposma novērtējumu**

RĪGA
2017.gada decembris

Saturs

Kopsavilkums.....	3
Ievads	4
1. Latvijas tūrisma nozares attīstība 2014.-2016.gadā	6
1.1. Tūrisma pakalpojumu eksports.....	6
1.2. Ārvalstu ceļotāju (Latvijā) raksturojošie rādītāji.....	8
1.3. Latvijas tūrisma konkurētspēja Baltijas valstīs	9
2. Pamatnostādņēs noteikto rezultatīvo rādītāju izpildes novērtējums	11
2.1. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita pieaugums	11
2.2. Vidējās noslodzes (gultas vietu noslogojums) palielināšanās izmitināšanas mītnēs ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.)	13
2.3. Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējo izdevumu diennaktī pieaugums.....	15
2.4. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējo izdevumu gadā pieaugums.	17
3. Resultatīvo rādītāju prognozes Pamatnostādņu periodam (2018.-2020.gads).....	19
3.1. Tūrisma kā tautsaimniecības sektora attīstības prognozes	19
3.2. Prognozētie rezultatīvie rādītāji un to skaitliskās vērtības	20
4. Pamatnostādņu īstenošanā ieguldīto resursu un to izlietojuma efektivitātes novērtējums.....	21
5. Turpmākie rīcības virzieni Latvijas tūrisma attīstības veicināšanai.....	24

Kopsavilkums

Informatīvajā ziņojumā “Par Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam īstenošanas 2014. – 2016.gadā starpposma novērtējumu” aktualizēta informācija par iesaistīto pušu veicamo uzdevumu izpildi izvirzīto mērķu sasniegšanai, kā arī ir vērtēta nepieciešamība veikt korekcijas Pamatnostādnēs noteikto rezultātīvo rādītāju un to prognožu apmēros. Tāpat informatīvajā ziņojumā vērtēta politikas plānošanas dokumenta īstenošanā ieguldīto resursu un to izlietojuma efektivitāte.

Tūrisma nozares pēdējo divu-trīs gadu lielākais izaicinājums Latvijā bija nestabilā, ģeopolitiskā situācija Krievijā, kuras ietekmē, mazinoties starptautiskajai Krievijas tūristu plūsmai uz Latviju, Latvijas tūrisma pakalpojumu eksports 2016.gadā pieredzēja lejupslīdi par 2,6%. Tomēr, neraugoties uz kaimiņvalsts ekonomisko nestabilitāti, kas radīja negatīvo tendenci, šo gadu laikā tūrisms ir spējis saglabāt augsto pozīciju Latvijas pakalpojumu eksporta struktūrā, veidojot vidēji 18% jeb 783 mlj. EUR no kopējā valsts pakalpojumu eksporta.

Analizējot tūrisma nozares attīstību, tiek secināts, ka tūrisma daļas būtisko pieaugumu 2016.gada rādītājos ne tik daudz noteica tūrisma nozares pozitīvā dinamika, bet lielākā mērā ekonomikas kopīgo izaugsmes tempu samazinājums, t.i., pārējo tautsaimniecības nozaru sniegums. Pie tam 2016.gadā straujāk pieauga tieši iekšējais tūrisms. Kā būtiskus izaicinājumus nozarē var minēt viesnīcu vidējo cenu samazināšanos Baltijas valstu sīvās konkurences ietekmē, kas veicinājusi tūrista vidējā tēriņa samazināšanos Latvijā sadarbības ekonomikas attīstība un tās ietekme uz tradicionālajām naktsmītnēm, kas sev līdzī ved jaunu tūristu tipu – *Millenials*. Savukārt, prognozējot tūrisma dinamiku 2017.-2020.gadam, ir paredzams, ka līdz 2018.gadam nozares īpatsvars tautsaimniecībā un eksportā palielināsies, bet pēc tā var nedaudz samazināties, jo paredzēts, ka pārējo tautsaimniecības nozaru izaugsme var būt straujāka.

Izvērtējot rezultātīvos rādītājus par 2014., 2015.un 2016.gadu, jāsecina, ka līdz 2017.gadam nospraustie mērķi tiks īstenoti tikai daļēji. Paredzams, ka 2017.gadā tiks ievērojami pārsniegti rādītāji “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits”, iespējams tiks sasniegti rādītāji “Vidējā izmitināšanas mītņu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.)” un “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā”, taču rādītāji “Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī” nesasniegs 2017.vai 2020.gada prognozes.

Atbilstoši informatīvajā ziņojumā ietvertajiem secinājumiem tūrisma nozarē tiek novērotas būtiskas tendenču maiņas, kā rezultātā, tiek izvirzīti vairāki **rīcības virzieni**, uz kuru pamata ir plānots sastādīt nākošā perioda (2021- 2027) plānošanas dokumentu un attīstības plānu. Tiek secināts, ka Latvijas tūrisma produktu konkurētspējas un kvalitātes celšanai ir nepieciešams radīt jaunus tūrisma produktus ar augstu pievienoto vērtību. Radot jaunus un interesantus produktus, Latvija nodrošinās, ka tūrists uzturas Latvijā ilgāk un iztērē vairāk naudas tās teritorijā.

Ņemot vērā minēto, tie noteikti šādi rīcības virzieni turpmākajai tūrisma nozares attīstības veicināšanai, kurus paredzēts īstenot esošo formātu ietvaros: jaunu tūrisma produktu veidošana; vietējā tūrisma veicināšana; sadarbības ekonomikas ietekmes uz tūrisma industriju analīze; MICE un veselības tūrisma attīstība; tūrisma puduru jeb klasteru veidošana.

Ievads

Informatīvais ziņojums “Par Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam” īstenošanas 2014. – 2016.gadā starpposma novērtējumu” (turpmāk – Informatīvais ziņojums) sagatavots saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 3.jūlija rīkojuma Nr.326 “Par Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēm 2014.–2020.gadam” 6.1.apakšpunktā doto uzdevumu Ekonomikas ministrijai iesniegt Ministru kabinetā starpposma novērtējumu par “Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.–2020.gadam” (turpmāk – Pamatnostādnes) īstenošanas gaitu.

Pamatnostādnes nosaka Latvijas tūrisma politikas galvenos mērķus, principus un rīcības virzienus, kā arī ir noteikti Latvijas tūrisma produktu attīstības pamatprincipi un būtiskākie uzdevumi tūrisma nozares attīstībai Latvijā, veidojot vienotu, dinamisku, uz ciešu sadarbību balstītu tūrisma politiku, kurā ar noteiktu atbildību un kompetenci darbojas visas iesaistītās puses – valsts institūcijas, privātais sektors un pašvaldības.

No tā izriet Pamatnostādņu **mērķis**: ilgtspējīga Latvijas tūrisma attīstība, veicinot tūrisma produktu konkurētspējas palielināšanos ārvalstu tirgos.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, Pamatnostādņēs tika definēti šādi **galvenie rīcības virzieni**:

1. Veicināt konkurētspējīgu tūrisma produktu attīstību, atbalstot jaunu, inovatīvu, ar augstāku pievienoto vērtību tūrisma produktu izstrādi, t.sk. attīstot infrastruktūru tūrisma izaugsmei, veicinot reģionālo tūrisma puduru veidošanos un Latvijas tūrisma produkta iekļaušanu kopējā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma piedāvājumā;
2. Veicināt tūrisma produktu kvalitātes uzlabošanu, t.sk. nodrošinot labāku nozares tiesisko regulējumu un atbalstu gan tūrisma komersantiem, gan produktu patērētājiem;
3. Nodrošināt Latvijas tūrisma piedāvājuma atpazīstamību mērķa tirgos, īpaši izmantojot mūsdienīgus saziņas līdzekļus.

Lai novērtētu tūrisma politikas īstenošanu, Pamatnostādņēs tika definēti šādi **rezultatīvie rādītāji un to sasniedzamās rezultatīvās vērtības**:

	Rādītājs	2005.gads	Bāzes vērtība (2012.gads)	2017.gads	2020.gads
1. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita pieaugums.	Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits, tūkst.	1089	1 435	1 650 (+15% pret 2012.gadu)	1 722 (+20% pret 2012.gadu)
2. Vidējās noslodzes (gultas vietu noslogojums) palielināšanās izmitināšanas mītnēs ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.).	Vidējā izmitināšanas mītnu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.), %	35	30	34	37
3. Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējo izdevumu diennaktī pieaugums.	Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī, EUR	41,3	75,4	87,5	95,5 (ikgadējais pieaugums 3%)
4. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējo izdevumu gadā pieaugums.	Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā, milj. EUR	356	438 (vidējais ceļojumu ilgums - 4 diennaktis)	577,5	657,8 (vidējais ceļojumu ilgums - 4 diennaktis)

Datu avots: CSP, Prognoze: EM

Pamatnostādņu fokusa identificēšana, uzdevumu un mērķu formulēšana galvenokārt balstās uz konceptuālajiem pamatiem, kas ietverti Latvijas tūrisma mārketinga stratēģijā 2010.-2015.gadam, Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādņēs 2013.-2019.gadam un Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam.

Pamatnostādnēs noteikts, ka tūrisma produktu attīstībai ir jābalstās uz šādām pamatvērtībām – kvalitāte, ilgtspēja, videi draudzīgo tehnoloģiju un pieeju ieviešana, individualizācija, augsta pievienotā vērtība, sadarbība, tūristu iesaiste/pieredzes gūšana un sadarbība konkurētspējas nodrošināšanai, produkta starptautiska atpazīšana. Attiecīgi tūrisma pakalpojumu eksporta pieaugums tiek panākts, veicinot tūrisma klasteru jeb puduru veidošanu reģionos, elastīgi un operatīvi reaģējot uz izmaiņām tirgus situācijā, īstenojot katram augsti prioritārajam tūrisma tirgum izstrādāto individuālo mārketinga stratēģiju un komunikācijas plānu, kura pamatā ir precīzi definēta teritorija, mērķa tirgus segmenti, kā arī tūrisma produkti – t.i. balstoties uz fokusēšanās un dziļās iespiešanās tirgū stratēģijām, kā arī īstenojot precīzu Latvijas kā tūrisma galamērķa pozicionējumu vienotajā Baltijas un Baltijas jūras reģiona piedāvājumā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 2.decembra noteikumu Nr. 737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” 41.punktā noteikto kārtību, informatīvajā ziņojumā analizēta Pamatnostādnēs izvirzīto mērķu un plānoto rezultātu sasniegšana, vērtējot noteikto rezultatīvo rādītāju izpildi, uzsvāru liekot uz ārējās vides izmaiņu ietekmi uz rezultātu sasniegšanu.

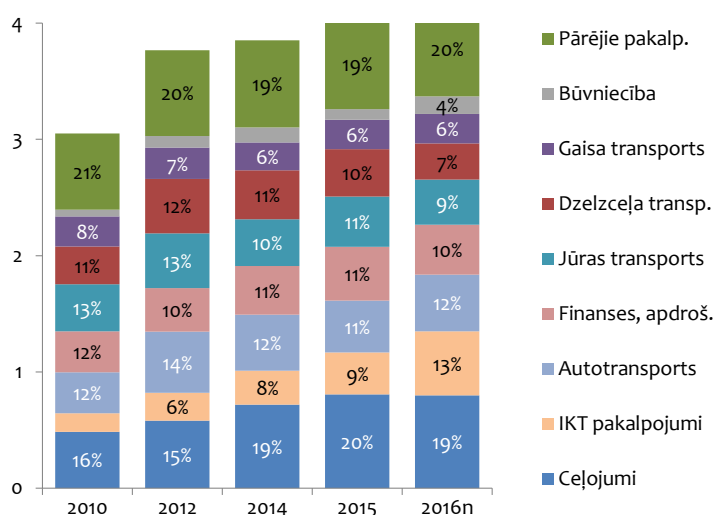
Pamatnostādņu mērķu un politikas rezultātu sasniegšanai īstenojamie uzdevumi un to darbības rezultāti noteikti rīcības plānā Pamatnostādņu īstenošanai (Pamatnostādņu 1.pielikums) – informatīvajā ziņojumā tiks vērtēta plāna izpilde (informatīvā ziņojuma 1.pielikums), vērtējot Pamatnostādņu īstenošanā iesaistīto institūciju paveikto. Tāpat tiks sastādīts pamatnostādnēs paredzēto uzdevumu un pasākumu plāns 2017.-2020.gadam. Papildus tiek analizēta pašvaldību iesaiste pamatnostādņu īstenošanā un tūrisma veicināšanā, kā arī veikts pašvaldību īstenoto un plānoto aktivitāšu kopsavilkums (informatīvā ziņojuma 2.pielikums). Novērtējumā aktualizēti iesaistīto pušu veicamie uzdevumi izvirzīto mērķu sasniegšanai, kā arī vērtēta nepieciešamība veikt korekcijas Pamatnostādnēs noteikto rezultatīvo rādītāju apmēros un to prognozēs. Tāpat informatīvajā ziņojumā vērtēta politikas plānošanas dokumenta īstenošanā ieguldīto resursu un to izlietojuma efektivitāte.

1. Latvijas tūrisma nozares attīstība 2014.-2016.gadā

Tūrisms ir viena no vadošajām pakalpojumu eksporta nozarēm pasaulē, kas, neskatoties uz vairākiem izaicinājumiem un satricinājumiem, stabili attīstās. Tas ir arī viens no konkurētspējīgākajiem Eiropas tautsaimniecības sektoriem, kas veido vairāk nekā 5% no Eiropas savienības (turpmāk – ES) iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) – aptuveni 1,8 miljoni komersantu nodrošina aptuveni 9,7 miljoni darbavietu. Turklāt tūrisma industrija kopā ar tās saistītajām nozarēm veido vairāk nekā 10% no ES IKP.

Tūrisma nozares pēdējo divu-trīs gadu lielākais izaicinājums Latvijā bija nestabilā, ģeopolitiskā situācija Krievijā, kuras ietekmē, mazinoties starptautiskajai Krievijas tūristu plūsmai uz Latviju, Latvijas tūrisma pakalpojumu eksports 2016.gadā pieredzēja lejupslīdi par 2,6%. Tomēr, neraugoties uz kaimiņvalsts ekonomisko nestabilitāti, kas radīja negatīvo tendenci, šo gadu laikā tūrisms ir spējis saglabāt augsto pozīciju Latvijas pakalpojumu eksporta struktūrā, veidojot vidēji 18% jeb 783 milj. EUR no kopējā valsts pakalpojumu eksporta.

Pakalpojumu eksports pa posteņiem
(mljrd. eiro un procentos)

Tūrisma tiešais ieguldījums Latvijas iekšzemes kopproduktam (turpmāk – IKP) ir aptuveni 1 miljards EUR jeb 4,1% no IKP. Tūrisma netiešais ieguldījums kopā ar saistītajām nozarēm kopumā sastāda 9% no IKP. Tūrisms tieši veido 4% no kopējās nodarbinātības Latvijā (36 tūkst. darba vietas), taču pastarpināti ar saistošajām nozarēm tas veido 9% no Latvijas kopējās nodarbinātības un attiecīgi nodrošina gandrīz 79 tūkstošus darba vietu. Kopējie tūristu izdevumi Latvijā veido 540,8 milj. EUR gadā.

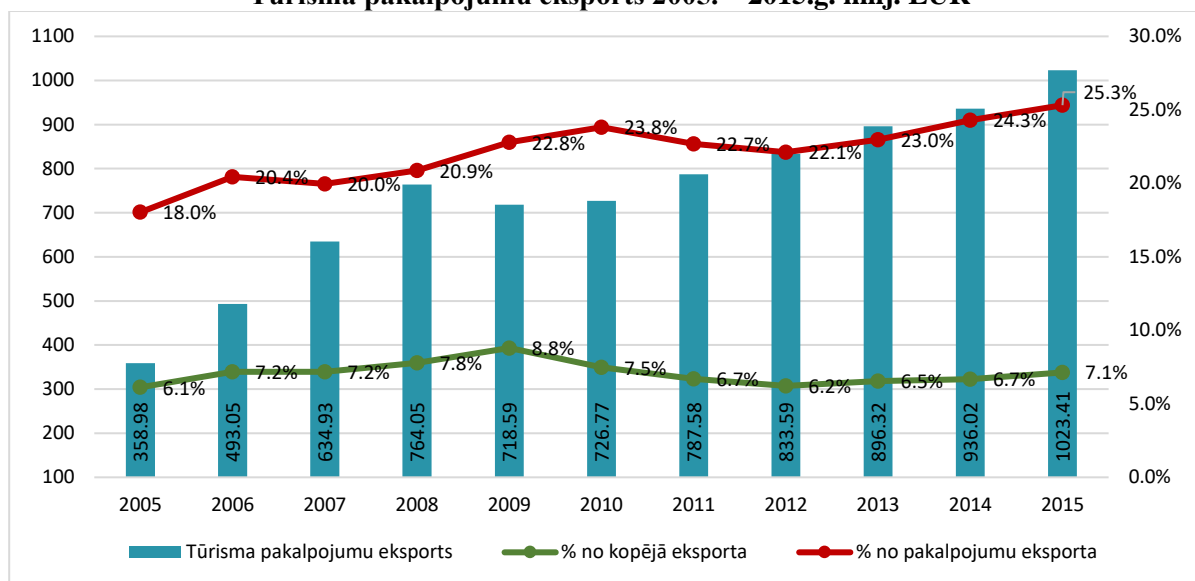
1.1. Tūrisma pakalpojumu eksports

Tūrisma pakalpojumu eksports ir ārvalstu ceļotāju izdevumi Latvijā, ko var novērtēt ar Latvijas Bankas sagatavotās valsts maksājumu bilances posteņiem: “Braucieni” (visas nerezidentu ceļotāju iegādātās preces un saņemtie pakalpojumi Latvijā, neskaitot transporta izdevumus) un “Pārvadājumi” gaisa, jūras, dzelzceļa un autotransporta pakalpojumi pasažieriem (Latvijas rezidentu sniegtie transporta pakalpojumi nerezidentiem).

Pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) datiem, tūrisma pakalpojumu eksports 2015. gadā pieauga par 9,3 %, salīdzinot ar 2014.gadu, un sasniedza 1 023,4 milj. EUR. Savukārt 2016. gadā tas samazinājās par 2,6 %, un nokrita līdz 996,46 milj. EUR.

Kopsummā vērtējot tūrisma pakalpojumu eksporta rādītājus ilgākā laika periodā, jāsecina, ka vērojamas pozitīvas tendences un, neskatoties uz 2016.gada lejupslīdi, tūrisma pakalpojumu eksporta rādītāji uzrāda augošu tendenci.

Tūrisma pakalpojumu eksports 2005. – 2015.g. milj. EUR

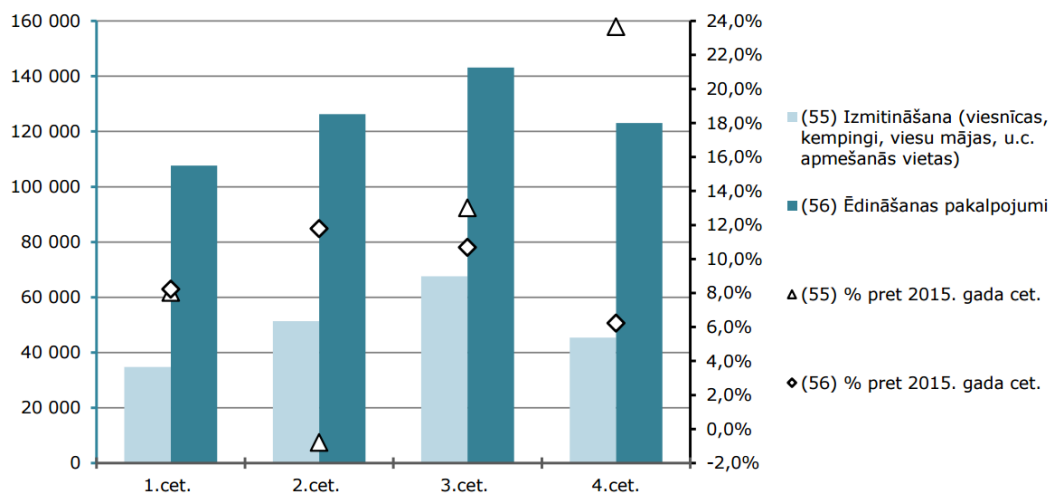

Datu avots: CERTUS

2014., 2015. un 2016. gadā ārvalstu un Latvijas ceļotāju bilance saglabājās pozitīva, kas nozīmē, ka tūrisma pakalpojumu eksports ir lielāks par importu. Balances saldo 2016. gadā bija 155,3 milj. EUR. Ceļotāju bilance Latvijā ir pozitīva kopš 2011. gada.

Analizējot **neto apgrozījuma izmaiņas tūrisma pakalpojumu nozarēs**, tiek secināts, ka 2016. gadā izmitināšanas pakalpojumu nozarē, kas ietver darbības veidus atbilstoši Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas (NACE 2. red.) 55 klasei, bija vērojams 10,3 % neto apgrozījuma pieaugums pret iepriekšējo gadu. Savukārt ēdināšanas pakalpojumu nozarē, kas ietver darbības veidus atbilstoši 56 klasei, neto apgrozījums pieauga par 9,3 % gadā.

Neto apgrozījums tūrisma pakalpojumu nozarēs 2016. gadā (tūkst. eiro, % pret 2015. gadu)

Datu avots: CSP

Nozares izaugsmes pamats līdz šim ir bijis valsts stratēģiski izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums, sasniedzamība (tiešo lidojumu attīstība), kā arī kultūras un dabas resursi, cilvēkresursi un to radošums, uzņēmējdarbības spēja. Veicot pārdomātus ieguldījumus tūrisma nozares konkurētspējas stiprināšanā, ir iespējams vēl vairāk palielināt tūrisma pakalpojumu eksporta apjomus.

1.2. Ārvalstu ceļotāju (Latvijā) raksturojošie rādītāji

Latvijas robežšķērsotāju apsekojuma dati liecina, ka, sākot ar 2010.gadu, pieaug robežšķērsotāju skaits pret Latvijas iedzīvotāju skaitu.

Ārvalstu ceļotājus raksturojošie rādītāji 2009.–2016. gadā

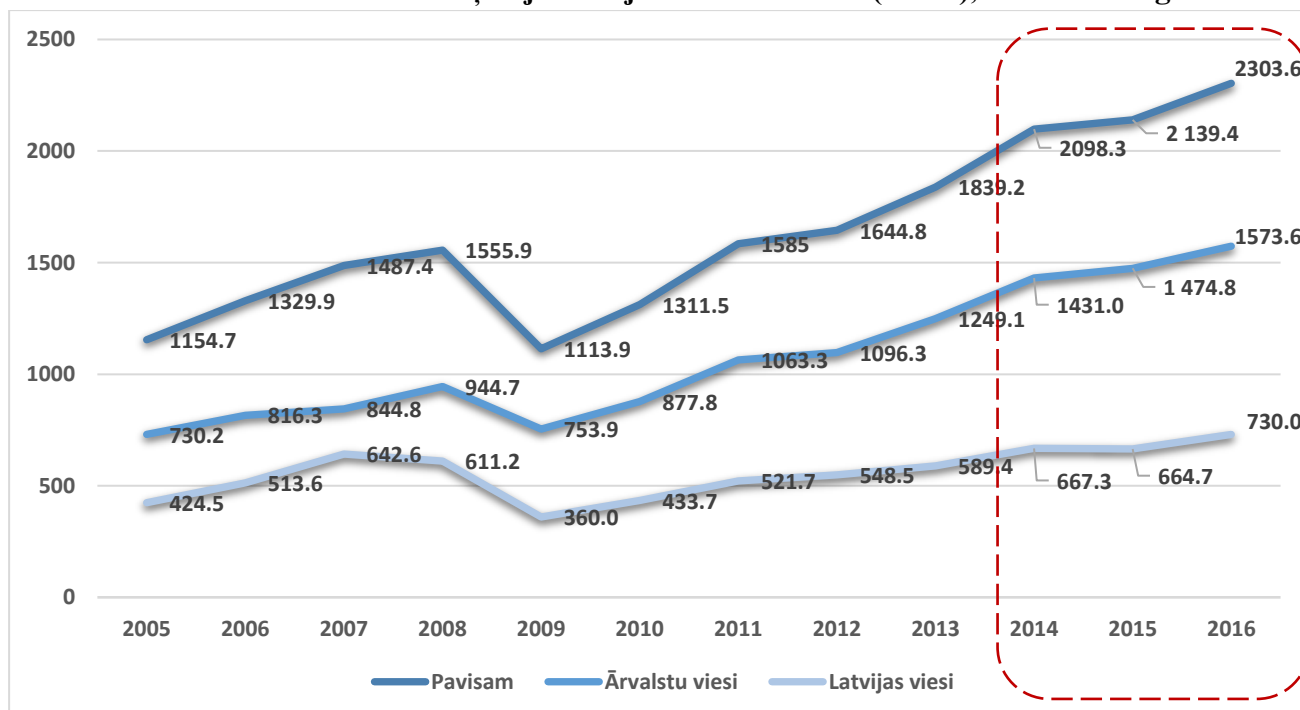
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Robežšķērsojumu skaits (braucieni) uz 100 Latvijas iedzīvotājiem	217	235	264	270	286	310	344	345

Datu avots: CSP

Kā liecina pārskata dati par viesnīcu un citu tūristu mītņu darbību, naktsmītņu pakalpojumus Latvijā 2016.gadā izmantoja 1,6 milj. ārvalstu ceļotāju, kas ir par 6,7 % vairāk nekā iepriekšējā gadā. Savukārt tūrisma operatori 2016.gadā apkalpoja 464,6 tūkst. Latvijas iedzīvotājus un ārvalstu viesus, kas ir 10 % samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. No tiem 285,7 tūkst. bija izejošais tūrisms jeb Latvijas iedzīvotāji, kas devās ceļojumā uz ārvalstīm, izmantojot kompleksā tūrisma piedāvājumus. Latvijā tika uzņemti 114,2 tūkst. ārvalstu viesu, kas tiek uzskatīts par ienākošo tūrisma.

Pamatojoties uz CSP datiem par tūrisma mītnēs apkalpotajiem ārvalstu vairākdienu ceļotājiem Latvijā, tiek secināts, ka tūristu skaits pēdējos piecos gados ir pieaudzis par 65%, kopš straujā tūristu skaita krituma krīzes laikā 2008.gadā. Latvijā ir viens no straujākajiem starptautisko tūristu skaita pieaugumiem Eiropā kopš 2005.gada – Eiropas vidējā izaugsme ir 2,9% gadā, Latvijā - 4,6%.

Ārvalstu vairākdienu ceļotāji Latvijas tūristu mītnēs (tūkst.), 2005 – 2016.g.

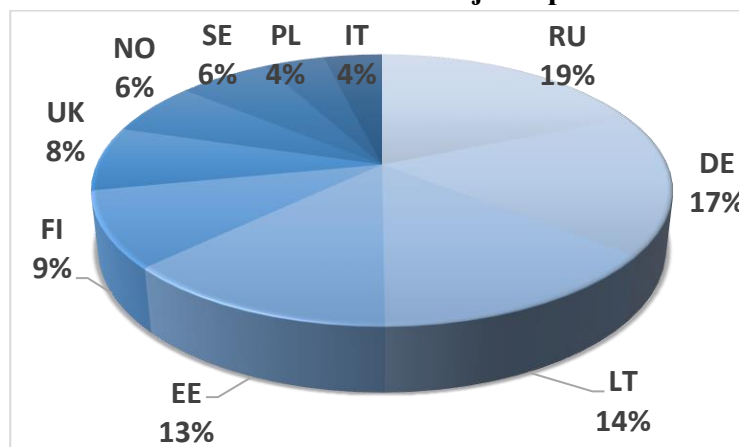

Datu avots: CSP

Vērtējot ienākošā tūrisma struktūru sadalījumā pa valstīm, 2015.gadā bija vērojams Krievijas tūristu skaita kritums par 32%, taču vienlaicīgi straujš tūristu skaita pieaugums bija vērojams no Lietuvas (+20%), Lielbritānijas (+18%), Igaunijas (+15%), Zviedrijas (+12%) un Somijas (+11%). Savukārt 2016.gadā bija vērojams jau neliels Krievijas tūristu skaita pieaugums (+2,5%), kā arī

turpinājās tūristu skaita pieaugums no Somijas (+21,5%) un Lielbritānijas (+22,7%). 2016.gadā 45% no visiem tūristiem Latvijā veidoja tikai 4 valstis: Krievija, Lietuva, Igaunija un Vācija.

Ārvalstu tūristu skaita sadalījums pa valstīm

Datu avots: CSP

Vidējais ārvalstu viesu **uzturēšanās ilgums naktsmītnēs** Latvijā 2016.gadā bija 1,93 nakts (2015.gadā – 1,95 nakts). Vidējais uzturēšanās ilgums viesiem no augsti prioritārajiem tirgiem bija 1,8 nakts, kas bija identisks iepriekšējā gadā. Vidējais uzturēšanās ilgums ārvalstu viesiem turpina samazināties pēdējos četrus pārskata gadus.

1.3. Latvijas tūrisma konkurētspēja Baltijas valstīs

Pasaules Ekonomikas foruma (WEF) globālajā “Ceļojumu un tūrisma konkurētspējas ziņojumā”, kurā analizēti 90 **tūrisma konkurētspēju** raksturojošie indikatori, Latvija 2015.gadā 141.valstu konkurencē ierindojas 53.vietā, savukārt 2017.gadā nokritās uz 54.vietu. Attiecīgi Igaunija ierindojas 37.vietā, savukārt Lietuva 56.

Ceļojumu un tūrisma konkurētspējas indekss kopā

Indeksa gads / Indeksā iekļauto valstu skaits	Igaunija		Latvija		Lietuva	
	Vieta	Indekss	Vieta	Indekss	Vieta	Indekss
2017 / 136	37	4,23	54	3,97	56	3,91
2015 / 141	38	4,22	53	4,01	59	3,88
2013 / 140	30	4,82	48	4,43	49	4,39
2011 / 139	25	4,88	51	4,36	55	4,34

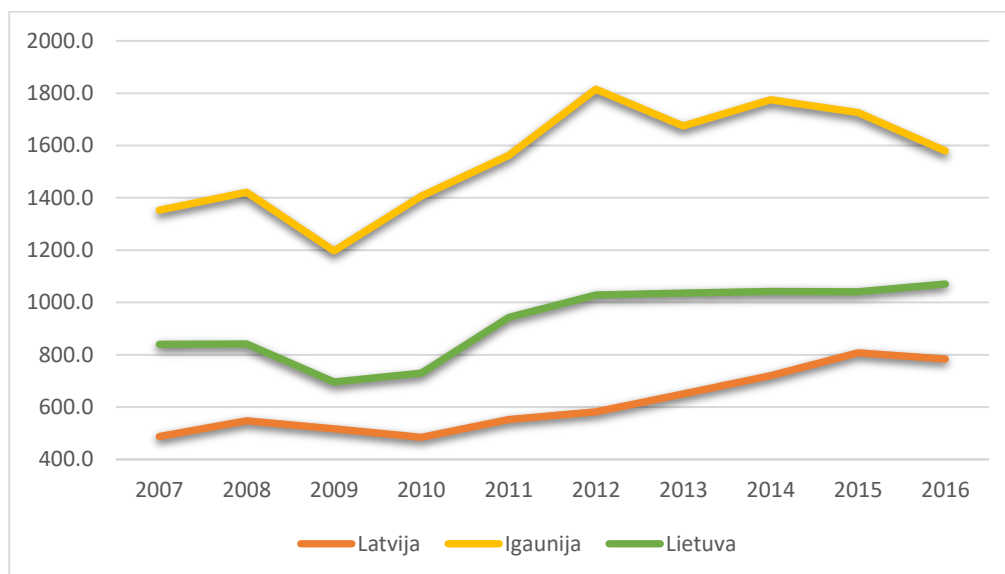
Datu avots: World Economic Forum, The Travel & Tourism Competitiveness Reports

Kā galvenās Latvijas konkurētspējas priekšrocības tūrismā atzīmētas cilvēkresursu un darbaspēka tirgus, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju gatavība, veselības un higiēnas aspekti un vides ilgtspēja. Savukārt kā konkurētspējas vājākās vietas novērtētas kultūras resursi un darījumu ceļojumi, kā arī dabas resursi.

Savukārt, analizējot **ārvalstu ceļotāju izdevumus attiecībā pret valsts iedzīvotāju skaitu Baltijas valstīs**, jāsecina, ka 2016. gadā izdevumi turpināja pieaugt Lietuvā un Igaunijā, bet Latvijā samazinājās. Taču visvairāk ārvalstu ceļotāji uz vienu iedzīvotāju iztērēja Igaunijā – 1 327,5 EUR.

Vērtējot **Baltijas valstu ieņēmumus no ārvalstu tūristiem**, tendences uzrāda, ka vislielākie ieņēmumi no ārvalstu tūristiem ir Igaunijai, taču vismazākie ir Latvijai. Šāda tendence vērojama jau pēdējos 10 gadus.

Baltijas valstu ieņēmumi no ārvalstu tūristiem, milj. EUR

Datu avots: CSP

Ņemot vērā minēto, diemžēl ir jāsecina, ka Latvijas tūrisma nozare joprojām nespēj pilnvērtīgi izmantot savu tūrisma eksporta potenciālu konkurētspējas trūkuma dēļ salīdzinājumā ar Lietuvu un Igauniju, kur tiek piedāvāta attīstīta kūrortu un cita tūrisma infrastruktūra reģionos ar attīstītu un blīvu tūrisma piedāvājumu visa gada garumā.

Latvija nevar konkurēt ar pārējām Baltijas valstīm tikai ar tās kultūras un dabas resursiem, taču tā var radīt konkurētspējas priekšrocību ar gudru un ilgtspējīgu šo resursu izmantošanu tūrisma piedāvājuma veidošanā, kas ir pielāgots mūsdienu tūristu vajadzībām. Latvijas tūrisma pakalpojumu piedāvājumu nepieciešams pilnveidot, veicot investīcijas gan infrastruktūrā (t.sk. kūrortu), gan tūrisma piedāvājuma dažādošanā, primāri attīstot uz eksportu orientētus tūrisma produktus un pakalpojumus.

Tādēļ būtiski ir atbalstīt tādu nacionālā līmeņa tūristu piesaistes objektu ar augstu komerciālo potenciālu un peļnītspēju attīstību, kas iekļautos definēto konkurētspējīgo tūrisma veidu sarakstā, lai veicinātu Latvijas tūrisma piedāvājuma konkurētspējas uzlabošanu – ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita palielināšanos un tūrisma sezonālītātes mazināšanos.

2. Pamatnostādnēs noteikto rezultātīvo rādītāju izpildes novērtējums

Saskaņā ar Ministru Kabineta 2014.gada 2.decembra noteikumu Nr.737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” 41.2.apakšpunktā noteikto kārtību, Pamatnostādņu starpposma novērtējumā nepieciešams veikt Pamatnostādnēs noteikto rezultātīvo rādītāju izpildes novērtējumu laikā no 2014. līdz 2016.gadam.

Pamatnostādnēs noteikti četri rezultātīvie rādītāji, kas atspoguļo tūrisma politikas mērķi – ilgtspējīga Latvijas tūrisma attīstība, veicinot tūrisma produktu konkurētspējas palielināšanos ārvalstu tirgos. Rezultātīvie rādītāji un to sasniedzamās vērtības atspoguļotas tabulā.

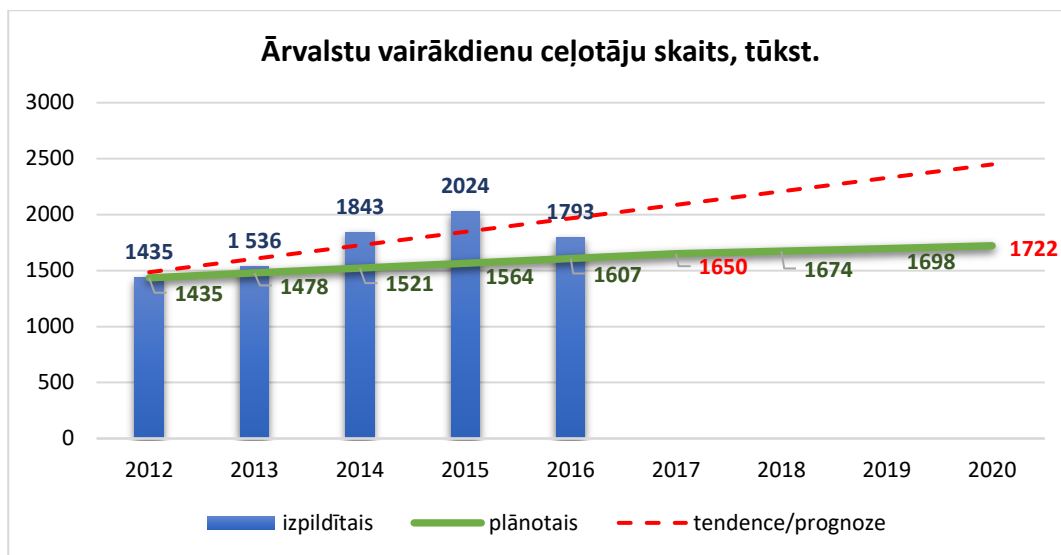
Rādītājs	2005	2012 (bāze)	2014 Izpilde	2015 Izpilde	2016 Izpilde	2017	2020
1. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita pieaugums.							
Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits, tūkst.	1089	1 435	1 843	2 024	1 793	1 650 (+15% pret 2012.gadu)	1 722 (+20% pret 2012.gadu)
2. Vidējās noslodzes (gultas vietu noslogojums) palielināšanās izmitināšanas mītnēs ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.).							
Vidējā izmitināšanas mītņu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.), %	35	30	35	33	33	34	37
3. Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējo izdevumu diennaktī pieaugums.							
Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī, EUR (ikgadējais pieaugums 3%)	41,3	75,4	66	66	68	87,5	95,5
4. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējo izdevumu gadā pieaugums.							
Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā, milj. EUR (vidējais ceļojumu ilgums - 4 diennaktis)	356	438	517	541	474	577,5	657,8

Pamatnostādnēs izvirzītie sasniedzamie rādītāji ir plānoti attiecībā pret 2017. un 2020.gada prognozēm. Izvērtējot rezultātīvos rādītājus par 2014., 2015.un 2016.gadu, jāsecina, ka līdz 2017.gadam nospraustie mērķi tiks īstenoti tikai daļēji. Paredzams, ka 2017.gadā tiks ievērojami pārsniegti rādītāji “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits”, iespējams tiks sasniegti rādītāji “Vidējā izmitināšanas mītņu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.)”, taču rādītāji “Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī” un “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā” nerasniegs 2017. vai 2020.gada prognozes.

Faktisko rezultātu atpalcību no mērķa rādītājiem galvenokārt ir ietekmējuši ārējie faktori un ar tiem saistītu negatīvo risku īstenošanās nepietiekama novērtēšana makroekonomiskās attīstības prognozēs, uz kā pamata tika balstīta mērķa rādītāju noteikšana.

2.1. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita pieaugums

Laika posmā no 2014. līdz 2016.gadam ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits ir ievērojami palielinājies un kopsummā jau 2016.gadā ir par 8% pārsniedzis 2017.gadā plānoto un pārsniedzis 2020.gadā noteikto rezultātīvo rādītāju.

Ņemot vērā minēto, **nepieciešams pārreķināt sasniedzamo rādītāju “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits” 2017. un 2020.gadam.** Jaunos prognozētos rādītājus jāņem vērā veicot Pamatnostādņu gala novērtējumu un sastādot nākošā perioda pamatnostādnes (2021.-2027.gadam).

Atbilstoši CSP metodoloģijai, vairākdienu ceļotājs tiek definēts kā fiziska persona, kura ceļo ārpus ierastās vides ne ilgāk kā vienu gadu, uzturas sabiedriskā vai privātā mājvietā ne mazāk kā vienu nakti un apmeklētājā vietā neveic algotu darbu.

Ceļotāju skaits tiek aprēķināts ņemot vērā pasažieru plūsmas rādītājus lidostā “Rīga”, jūras ostās, Valsts Robežsardzes datus, dzelzceļa pasažieru plūsmas datus, kā arī pielietojot matemātisku modeli pasažieru plūsmas noteikšanai uz valsts autoceļiem Lietuvas un Igaunijas robežšķērsošanas punktos.

Informācija par ārvalstu ceļotājiem, kuri apmeklējuši Latviju, tiek iegūta, apsekojot personas, kuras šķērso valsts robežu. Izlases rezultātā apseko noteiktu daļu respondentu un tad ar koeficientu palīdzību tos vispārina uz kopējo skaitu. Apsekojums tiek veikts pēc veidlapas Nr. B-1 (vairākdienu ceļotāji), kad viņi dodas prom no Latvijas. Respondentam tiek jautāta viņa pastāvīgā dzīvesvieta (valsts, no kuras viņš ir ieradies), dzimums, vecums, ceļojuma mērķis un izdevumi visa ceļojuma laikā, izņemot transporta izdevumus turp/atpakaļ.

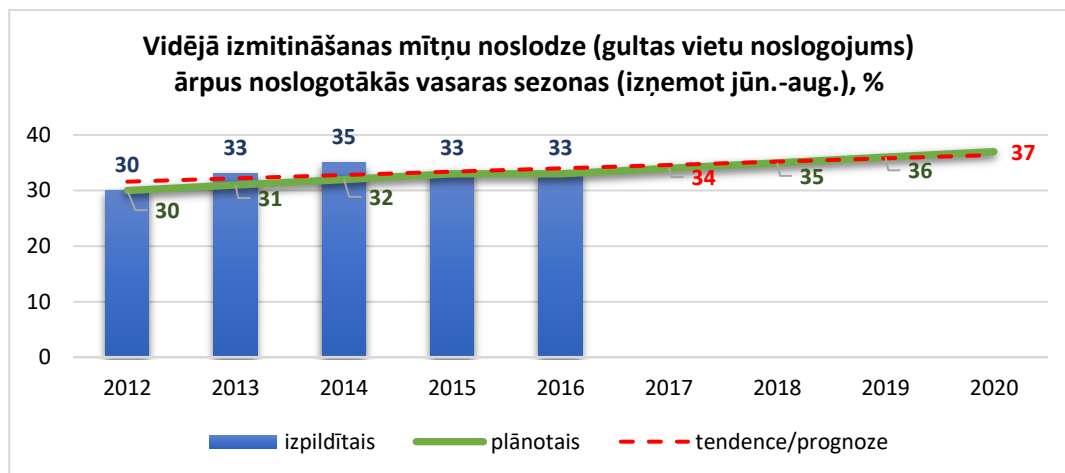
Sadalījums pēc izmantotās naktsmītnes veida tiek iegūts balstoties no katras apsekotās personas atbildes par viņa braucienā izmantoto naktsmītnes veidu un pavadīto nakšu skaitu katrā no tām. Veidlapā izdalīti šādi naktsmītnes veidi: (1) Viesnīca/ motelis/ viesu māja; (2) Pansionāts/ sanatorija; (3) Kempings/ atpūtas komplekss/ hostelis; (4) Specializēta naktsmītne; (5) Privāta naktsmītne; (6) Citas naktsmītnes.

Līdz ar to rādītājs “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits” ietver gan tos ceļotājus, kas nakšņo naktsmītnēs, gan arī tos ceļotājus, kas nakšņo pie radiem un draugiem vai apartamentos. Papildus jānorāda, ka tūrisma politikas veidošanā un īstenošanā bieži tiek izmantots arī rādītājs “Viesnīcās un citās tūristu mītnēs apkalpoto ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits”, jo šo statistiku iesniedz naktsmītnes un tā uzrāda ļoti precīzu tūristu skaitu, to uzturēšanās ilgumu un nacionalitāti, tādējādi uzrādot nakšņošanas sektora uzņēmējdarbības attīstību. Savukārt, ņemot vērā esošās tendences, nākotnē iespējams ļoti straujš pieaugums tieši privāto naktsmītnu, dzīvokļu un apartamentu sektorā, kas var atstāt būtisku ietekmi uz rezultatīvajiem rādītājiem.

Ņemot vērā minēto, **nepieciešams izvērtēt vajadzību nākošā perioda pamatnostādnes (2021.-2027.gadam) papildus esošajam rādītājam “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits” iekļaut rezultatīvo rādītāju “Viesnīcās un citās tūristu mītnēs apkalpoto ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits”,** tādējādi palīdzot analizēt gan viesnīcu rādītājus, gan sadarbības ekonomikas un radu/draugu apmeklējumu proporcionalitāti kopējā tūristu skaitā.

2.2. Vidējās noslodzes (gultas vietu noslogojums) palielināšanās izmitināšanas mītnēs ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.)

Laika posmā no 2014.-2016.gadam vidējā izmitināšanas mītnu noslodze ir kritusies par 2%, bet kopsummā līdz 2016.gadam ir sasniegti, 2014.gadā pat pārsniegti uzstādītie rādītāji.

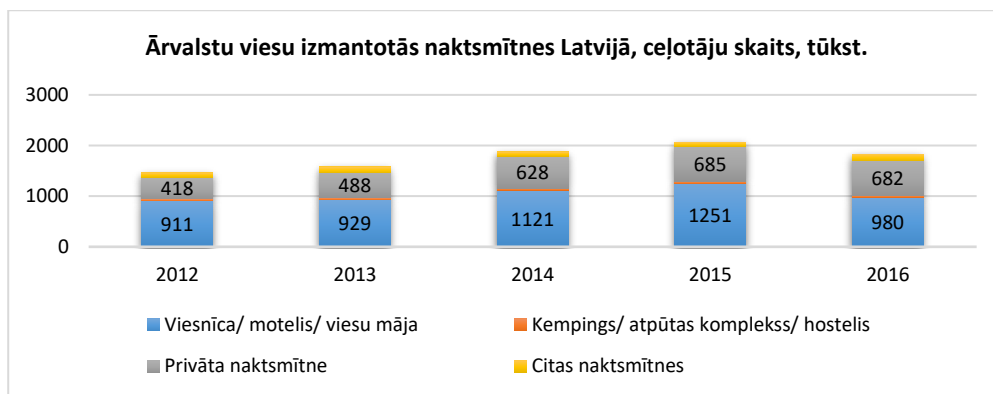
Gultasvietu noslogojums par vienu mēnesi tiek iegūts, kopējo nakšu skaitu (izdotās gultasvietas), kas pavadītas viena veida tūristu mītnēs, dalot ar reizinājumu, ko iegūst, gultasvietu summu reizinot ar dienu skaitu attiecīgajā mēnesī, un dalījumu reizinot ar 100, lai iznākumu izteiktu procentos. Dati tiek iegūti, veicot pilnu apsekojumu, un dati tiek apkopoti no CSP izstrādātās statistikas pārskata veidlapas Nr. 1-tūristu mītnes "Pārskats par viesnīcu un citu tūristu mītnu darbību". Tiek apsekoti ekonomiski aktīvie individuālie komersanti un komercsabiedrības, kuru pamatdarbības nozare atbilst NACE 2.red.5510, 5520, 5530, un pārējie komersanti un privātpersonas, kas sniedz izmitināšanas pakalpojumus. Līdz 2017.gadam dati tika apkopoti par naktsmītnēm, kurās ir ne mazāk kā 10 gultasvietas. No 2017.gada dati tiks apkopoti par visām tūristu mītnēm, nenosakot sliekšni mītnē pieejamo gultasvietu skaitam.

Izmitināšanas mītnu noslodzi ietekmē vairāki faktori:

1. nakšņojošo tūristu skaita izmaiņas,
2. nakšņojošo tūristu uzturēšanās ilgums (nakšu skaits),
3. Latvijā esošo naktsmītnu skaita (un gultasvietu skaita) izmaiņas,
4. alternatīvu izmitināšanas iespēju izmantošana.

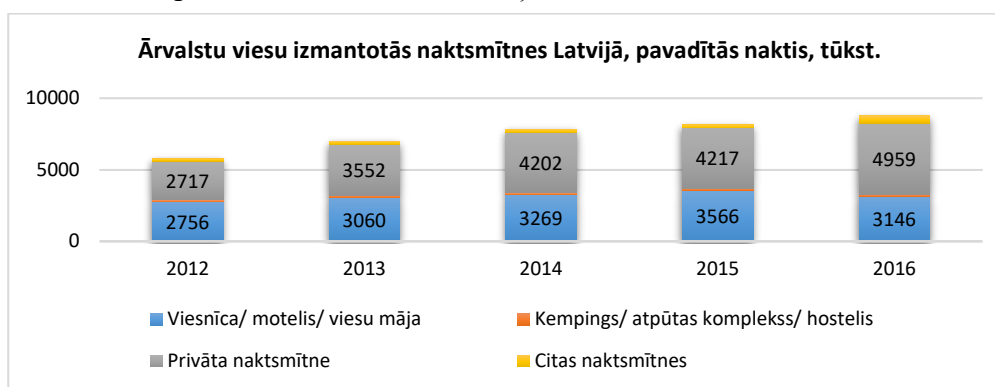
Ievērojot minēto, būtiski ir saprast katra faktora ietekmi uz Latvijas naktsmītnu noslodzi. Izvērtējot nakšņojošo tūristu skaita izmaiņas 2014.-2016.gadā, jāsecina, ka kopsummā šādu tūristu skaits Latvijā ir palielinājies par 9% kopš 2014.gada. Savukārt nakšu skaits tūrisma mītnēs ir palielinājies par 5%. Vienlaikus jāpiezīmē, ka ir ievērojami palielinājies naktsmītnu skaits (+ 63) un gultasvietu skaits (+ 3 994 jeb 11% pieaugums). Līdz ar to var secināt, ka ir vērojama gan veicinoša ietekme uz rezultātīvo rādītāju (tūristu skaits un nakšņojumi veicina rādītāja sasniegšanu), gan arī kavējoša ietekme (gultasvietu skaita pieaugums samazina iespēju sasniegt rezultātīvo rādītāju).

Vērtējot naktsmītnu veidus, kurus izvēlās vairākdienu ceļotāji, var secināt, ka pamatā izvēlās apmesties viesnīcās un tām pielīdzinātās naktsmītnēs. Starpnovērtējuma laika posmā novērojama privāto naktsmītnu popularitātes pieaugums, taču joprojām klasiskās naktsmītnes (viesnīcas un viesu mājas) ieņem līdera pozīciju naktsmītnu izvēlē.

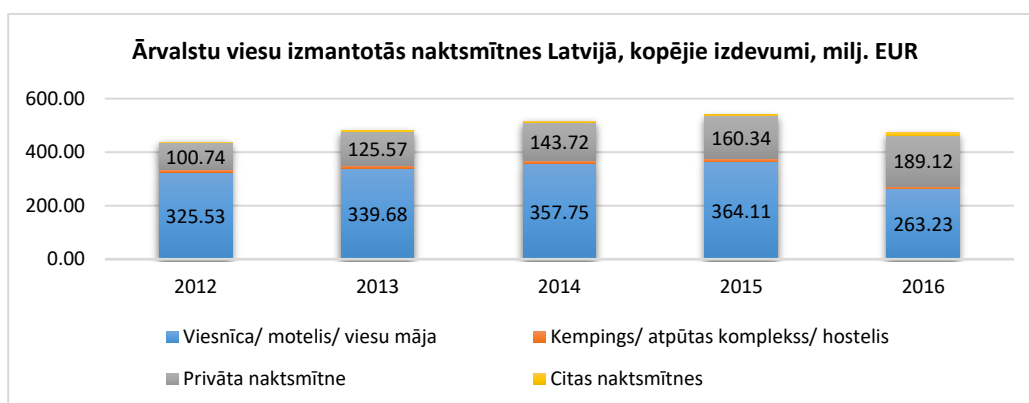
Datu avots: CSP

Savukārt pavadīto nakšu skaita ziņā privātās naktsmītnes stabili ieņem pirmo vietu un apsteidz viesnīcās pavadīto nakšu skaitu. Šis rādītājs sevī ietver arī izglītības tūristus, kas pamatā izvēlās privāto naktsmītņi, kurā uzturas pat vairākus mēnešus, tādēļ arī rezultāti uzrāda šādu tendenci.

Datu avots: CSP

Visbeidzot, vērtējot pēc kopējo izdevumu sadalījuma struktūras, jāsecina, ka neskatoties uz to, ka vairākdienu ceļotāji privātajās naktsmītnēs uzturas ilgāk, vislielākie izdevumi veidojas par viesnīcu sektora pakalpojumiem.

Datu avots: CSP

Naktsmītņu noslogojumu ietekmē arī alternatīvo naktsmītņu jeb apartamentu izvēle. Pamatojoties uz CSP veikto analīzi, dati no Ceļotāju apsekojuma 2015.gadā liecina, ka ceļotāju izvēle apmeties dzīvoklī kopumā Latvijā, salīdzinot ar ierastajām kolektīvajām naktsmītnēm, turpina pieaugt. Par 36% pieauga ceļotāju izdevumi, kas tika veltīti dzīvokļa naktsmītņu apmaksai, kā arī līdzīgi pieauga pavadītās nakts šajā naktsmītnes grupā (+39%). Pieauga arī kopējo izdevumu īpatsvarā izdevumi par naktsmītņi - dzīvoklis, sasniedzot 6% no kopējiem izdevumiem (+1 procenta punkts). Nakts pieauga par 3 procenta punktiem un sasniedza 10% no visām pavadītajām naktīm naktsmītnēs. Kopš 2013.gada pieaug dzīvokļu īpatsvars naktsmītņu sadalījumā, kā arī izdevumi un nakts.

Ja salīdzina dzīvokļa izplatību pēc brauciena nolūka un pavadīto nakšu skaitu, tad turpina pieaugt īpatsvars visās brauciena mērķa grupās (atpūta, darījumi, veselības uzlabošana, sporta aktivitātes, mācības). Mācību nolūkā apmesties dzīvokļos ir vislielākais īpatsvars - 63%, pārējos mērķos dzīvokļu izvēles īpatsvars svārstās no 14 (sporta aktivitātes) līdz 17% (atpūta) 2015.gadā. Vidējā cena par dzīvokli pēc brauciena mērķa – atpūtai ir 7.5 EUR, bet darījumu braucienos tā sasniedz 19 EUR. Vidējā cena visos naktsmītņu veidos ir 17.2 EUR.

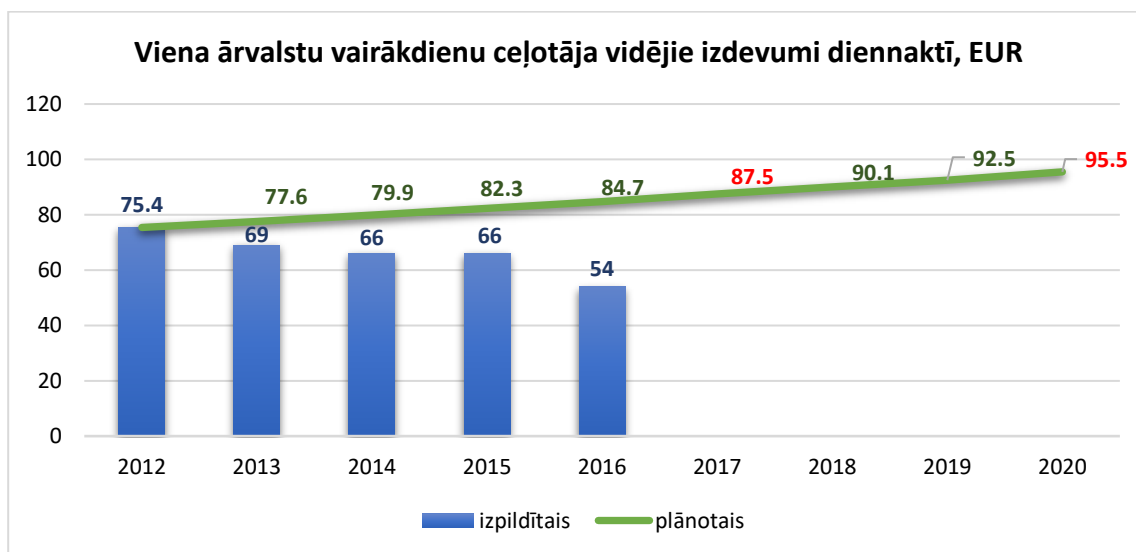
Kopumā 2015.gadā par naktsmītnes veidu – dzīvoklis nerezidenti tērēja 8.2 milj. EUR un pavadīja Latvijā 810.4 tūkst. naktis. Dzīvokļos pavadītās naktis ir 10% no kopējo pavadīto nakšu skaita visās naktsmītņēs. Vidējais uzturēšanās ilgums dzīvokļu tipa naktsmītņēs (6.2 naktis) ievērojami pārsniedz vidējo uzturēšanās ilgumu visās naktsmītņēs (3.9 naktis).

Ievērojot minēto, ir jāpievērš pastiprināta uzmanība dzīvokļu jeb apartamentu attīstībai un to ietekmei uz tradicionālajām naktsmītņēm. Sadarbības ekonomikas rezultātā šim sektoram ir tendence augt un izkonkurēt tradicionālo naktsmītņu pakalpojumus. Kaut arī Latvijā šī tendence ir samērā jauna, ir nepieciešams sākt pastiprināti monitorēt apartamentu sektoru, tādēļ **nākošā perioda pamatnostādņēs ir jāveic detalizēta sadarbības ekonomikas ietekmes uz tūrisma industriju analīze, kā arī jāizvērtē nepieciešamība iekļaut jaunus rezultātīvos rādītājus attiecībā uz apartamentu pozīciju naktsmītņu sektorā.** Analizējot sadarbības ekonomikas ietekmi, būtiski ir ņemt vērā aspektu par izmantoto datu ticamību, ņemot vērā strauji pieaugošo dažādu interneta platformu piedāvātās iespējas un potenciālās problēmas, kas saistītas ar šo datu apkopošanu un analizēšanu.

Savukārt vērtējot esošo rezultātīvo rādītāju izpildi, **rezultatīvā rādītāja “Vidējā izmitināšanas mītņu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.)” šobrīd rādītāja pārvērtēšana turpmākajam Pamatnostādņu periodam (2017.-2018.) nav nepieciešama.** Vienlaikus jānorāda, ka minētais rezultātīvais rādītājs ir ļoti jūtīgs un svārstīgs; to ļoti būtiski ietekmē gan naktsmītņu, gan tūristu skaits, kā arī sadarbības ekonomikas popularitātes pieaugums, tādēļ noteikti nepieciešams šo rādītāju atkārtoti vērtēt Pamatnostādņu gala novērtējumā.

2.3. Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējo izdevumu diennaktī pieaugums.

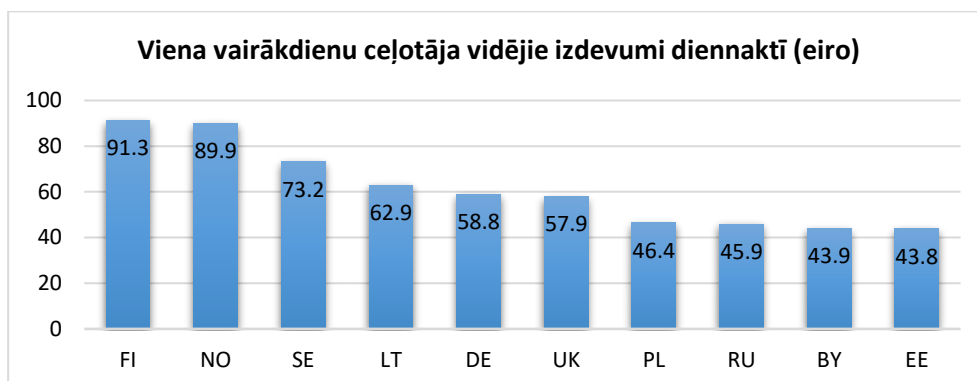
Vērtējot rezultatīvā rādītāja “Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī, EUR” izpildi, jāsecina, ka reālā situācija atrodas tālu no plānotās. Ir vērojama lejupejoša tendence rādītāja izpildē un 2016.gadā ir izpildīts tikai 64% no plānotā.

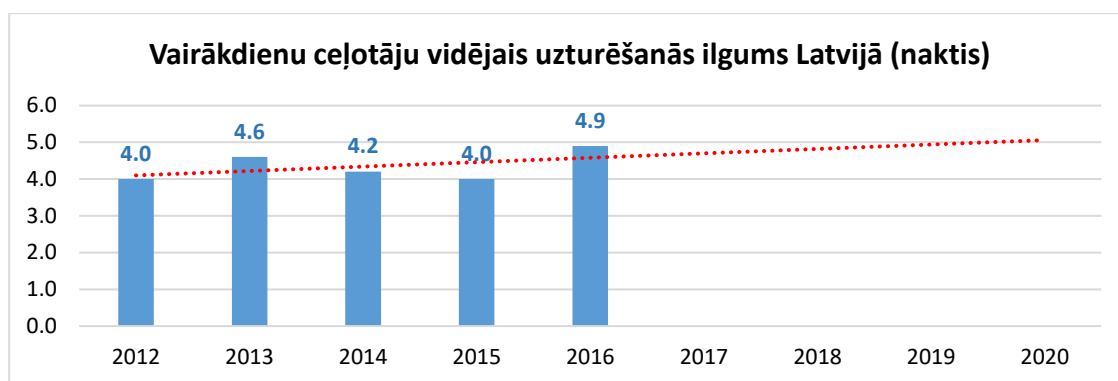
Ceļotāju izdevumi sastāv no preču un pakalpojumu vērtības, ko ceļotāji izmanto brauciena sagatavošanā (avansa maksājumi) un ceļojuma laikā. Ceļotāju izdevumos neiekļauj kapitālieguldījumus vai darījumus, kas attiecas uz zemi, ēkām, nekustamo īpašumu, mākslas darbiem. Ārvalstu ceļotāju izdevumos neiekļauj arī izdevumus turpceļam un atpakaļceļam. Ja ceļojums veikts

mācību nolūkos, tad nav jāiekļauj izdevumi, kurus sedz ar studiju zemē nopelnīto naudu vai arī no saņemtās stipendijas, vai citiem maksājumiem, kuri ir saņemti uzturēšanās vietā.

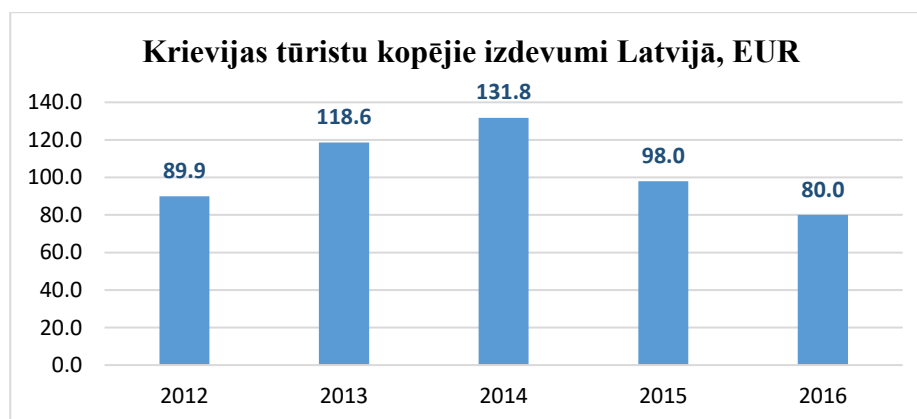
Vērtējot pēc viena tūrista vidējiem izdevumiem diennaktī, visvairāk tērē Skandināvu tūristi, mazāk tērē kaimiņvalstu tūristi. Vidējais viena tūrista vidējie izdevumi ir 54 EUR dienā.

Ņemot vērā minēto, ir jāsecina, ka vidējo ceļotāju tēriņu apjomu diennaktī Latvijā ietekmē vairāki faktori. Pirmkārt ir **ievērojami pieaudzis vairākdienu ceļotāju vidējās uzturēšanās ilgums Latvijā**, kas ir viens no tūrisma politikas mērķiem – paldzināt tūristu uzturēšanos Latvijā. Vienlaikus nav pieaudzis kopējais budžets, ko tūrists ir atvēlējis tērēt Latvijā. Līdz ar to, statistiski rēķinot rādītāju, tūrista izdevumi dalās ar lielāku dienu skaitu un attiecīgi tiek tērēts mazāk vienas dienas ietvaros.

Otrkārt, **Krievijas rubļa svārstības nestabilās ģeopolitiskās situācijas** rezultātā ir padarījušas Latvijas tūrisma piedāvājumu dārgu un nepieejamu vidējam Krievijas tūristam. Līdz ar to, ne tikai ir ievērojami samazinājies Krievijas tūristu skaits Latvijā, bet ir samazinājušies arī šo tūristu izdevumi, tiem atrodoties Latvijā.

Un treškārt, ir vērojama tendence, ka **samazinās ārvalstu tūristu tēriņi par naktsmītnēm** (gan viesnīcām, gan apartamentiem), kas nozīmē, ka lielās konkurences dēļ, naktsmītnes ir spiestas

samazināt viesnīcu cenas (par 20% 2016.gadā), lai noturētu klientus. Vidējais viesnīcu cenu kritums ir vērojams arī Lietuvas un Igaunijas naktsmītņu vidējās cenās, līdz ar to Latvija ir spiesta turēt zemas cenas ciešās konkurences ar Lietuvu un Igauniju dēļ.

Viesnīcu cenu indekss

Indeksa gads	Dati par laika periodu	Vidējās cenas, EUR			Rangs		
		Igaunija	Latvija	Lietuva	Igaunija	Latvija	Lietuva
2017	10.2015. – 10.2016.	81.98	69.33	64.42	21	5	1
2015	10.2013. – 10.2014.	99.65	85.95	66.59	23	10	1
2013	01.2011. – 12.2011.	76.22	74.99	68.48	11	9	4
2011	01.2009. – 12.2009.	85.48	69.70	83.49	19	7	16

Datu avots: Deloitte–STR Global and Smith Travel Research Inc.

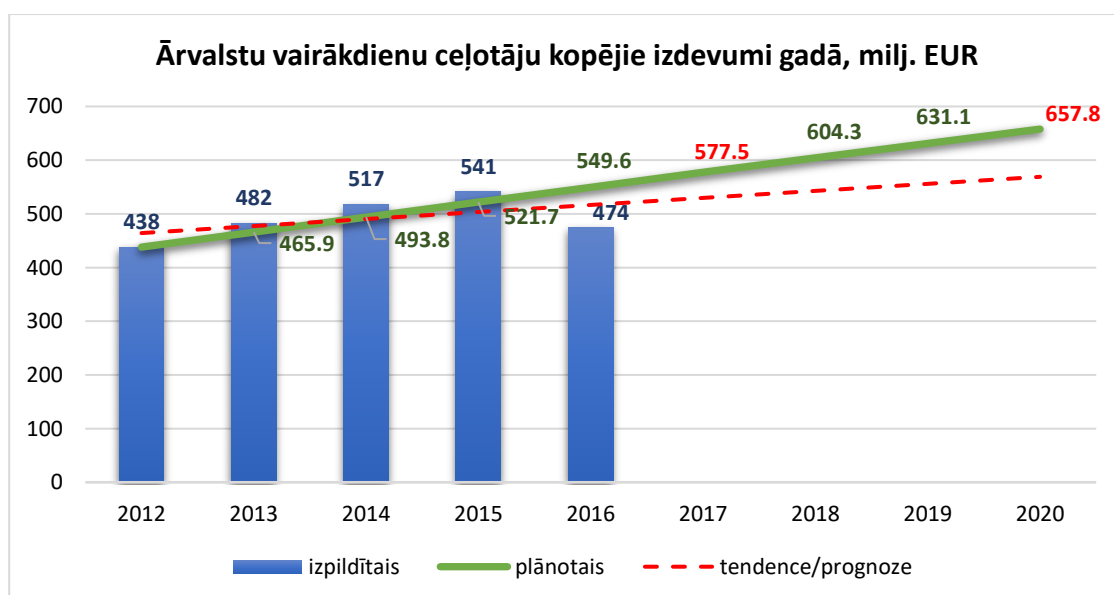
Līdz ar viesnīcu cenu samazināšanos, samazinās arī vidējie tūristu izdevumi diennaktī. Papildus viesnīcu cenām, vairākdienu ceļotāju vidējo tēriņu dienā ietekmē arī tādi apstākļi kā ēdināšanas sektora cenas, iepirkšanās, izdevumi par kultūras un izklaides pasākumiem, vietējam transportam u.c.

Papildus tam, ka būtiski samazinās viena vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī, negatīva tendence vērojama arī kopējos ceļotāju vienas dienas tēriņa rādītājos, kur ņem vērā gan vienas dienas ekskursantu tēriņus, gan vairākdienu ceļotāju tēriņus. Arī šis rādītājs ir krities no 80 EUR 2012.gadā līdz 78 EUR 2015.gadā (dati par 2016.gadu vēl nav pieejami).

Ņemot vērā minēto, **nepieciešams izvērtēt rezultatīvā rādītāja “Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī” izpildes prognozes turpmākajam pamatnostādņu periodam līdz 2020.gadam.**

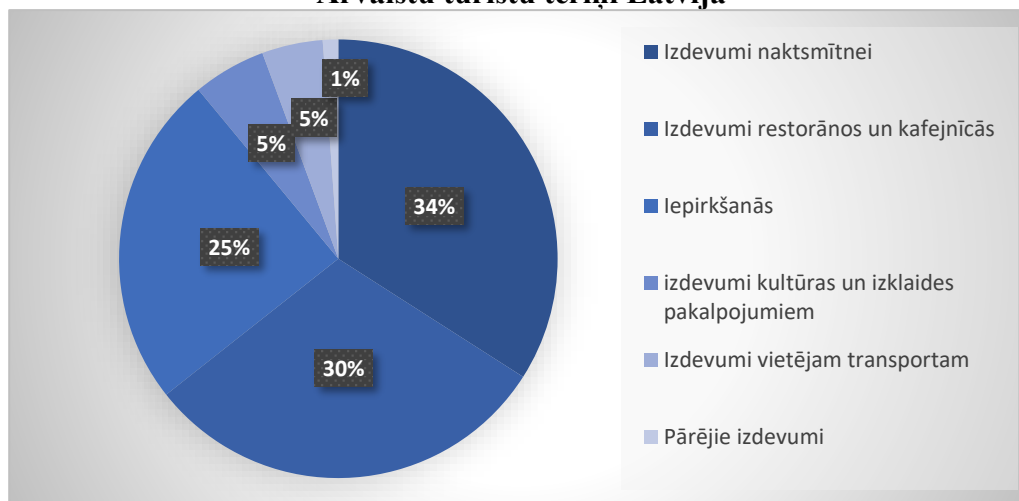
2.4. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējo izdevumu gadā pieaugums.

Neskatoties uz to, ka ir palielinājies ārvalstu tūristu kopējais skaits, viena tūrista vidējais patēriņš diennaktī ir samazinājies, līdz ar to 2016.gadā ir sarukuši ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi un 2016.gadā vērojama rezultatīvā rādītāja neizpilde par 85%.

Ārvalstu tūristu vislielākos izdevumus (34%) sastāda izdevumi naktsmītnei, 30% - izdevumi restorānos un kafējnīcās un 25% - iepirkšanās.

Ārvalstu tūristu tēriņi Latvijā

Datu avots: CSP

Kā jau izanalizēts iepriekšējā sadaļā, ka ceļotāju tēriņu apjomu Latvijā ietekmē tādi faktori, kā Krievijas tūristu skaita samazināšanās 2014. un 2015.gadā, kas joprojām atstāj redzamas sekas uz 2016.gadu, iepriekš pieminētā viesnīcu cenu samazināšanās, kā arī kopējā nozares attīstības tempa samazināšanās.

Ņemot vērā minēto, pašlaik **rezultatīvā rādītāja “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā” sasniedzamo apmēru 2017. un 2020.gadā nav nepieciešams pārrēķināt, vienlaikus jāuzsver, ka noteikti nepieciešams šo rādītāju izvērtēt Pamatnostādņu gala novērtējumā.**

3. Rezultatīvo rādītāju prognozes Pamatnostādņu periodam (2018.-2020.gads)

Pamatojoties uz veikto rezultatīvo rādītāju izpildes analīzi, kā arī ievērojot tūrisma attīstības tendences un prognozes, ir nepieciešams izvērtēt atsevišķus rezultatīvos rādītājus un to prognozes turpmākajam Pamatnostādņu periodam (2018.-2020.gads).

3.1. Tūrisma kā tautsaimniecības sektora attīstības prognozes

Pamatnostādņu starpnovērtējuma procesā Ekonomikas ministrija ir veikusi tūrisma kā nozares (tūrisma nozare kā tautsaimniecības sektors atbilstoši tūrisma satelītkontu koncepcijai) attīstības novērtējumu 2014. līdz 2016.gadam, analizējot tūrisma raksturīgo nozaru un izlietojuma posteņu dinamiku par kuriem ir pieejami statistiskie dati. Ir sagatavotas arī tūrisma attīstības prognozes 2018. līdz 2020.gadam.

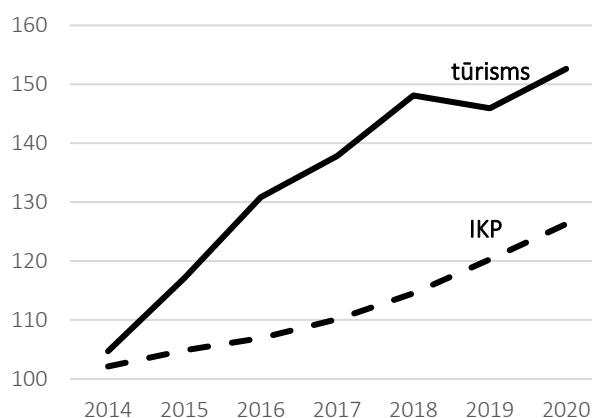
Tūrisma nozares ieguldījums tautsaimniecībā

	Fakts	Fakts un novērtējums ¹				Prognoze			
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Tūrisma nozares īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā (%)	4.2	4.4	4.8	5.3	5.4	5.5	5.2	5.1	
Braucieniu un pasažieru transporta īpatsvars preču un pakalpojumu eksportā² (%)	6.2	6.5	7.2	8.0	8.2	8.4	7.9	7.9	

Ik gadu šajā periodā ar tūrisma saistītie ienākumi pieaug straujākos tempos nekā bija kopējā tautsaimniecības dinamika, palielinājās tūrisma ieguldījums tautsaimniecībā. Straujāk nekā kopējais preču un pakalpojumu eksports palielinājās arī tūrisma eksports.

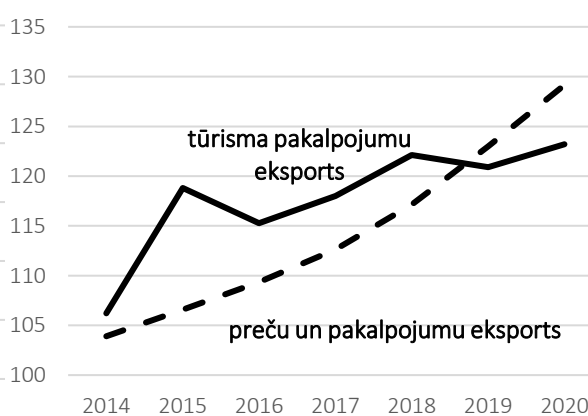
Tūrisma un IKP attīstības dinamika

2013 = 100

Tūrisma eksporta pakalpojumu un kopējā preču un pakalpojumu attīstības dinamika

2013 = 100

Tūrisma daļas būtisko pieaugumu 2016.gada rādītājos ne tik daudz noteica tūrisma nozares pozitīvā dinamika, bet lielākā mērā ekonomikas kopīgo izaugsmes tempu samazinājums, t.i., pārējo tautsaimniecības nozaru sniegums. Pie tam 2016.gadā straujāk pieauga tieši iekšējais tūrisms.

Prognozējot tūrisma dinamiku 2018.-2020.gadam, tika ņemtas vērā kopīgās tautsaimniecības attīstības tendences, kā arī fakts, ka 2018.gadā būs Latvijas valsts simtgades svinības, kas var papildus veicināt tūrisma. Tāpēc līdz 2018.gadam nozares īpatsvars tautsaimniecībā un eksportā palielināsies, bet pēc tā var nedaudz samazināties, jo paredzēts, ka pārējo tautsaimniecības nozaru izaugsme var būt straujāka.

¹ Novērtējums *italic*

² pēc maksājumu bilances datiem

Ņemot vērā minēto, izvērtējot uzstādītos rezultātos rādītājus, jāņem vērā prognoze, ka pēc strauja pieauguma 2018.gadā varētu būt vērojams tūrisma nozares attīstības tempa kritums. Kopsummā gan prognozējams neliels pieaugums līdz 2020.gadam, jo 2018.gada pieaugums, kas prognozēts pateicoties Latvijas 100gades pasākumiem, gluži tāpat kā 2014.gada piemērs par Rīgu kā Eiropas kultūras galvaspilsētu, neveidos ilgtermiņa ietekmi uz nozares attīstību.

3.2. Prognozētie rezultatīvie rādītāji un to skaitliskās vērtības

Lai pilnvērtīgāk atspoguļotu Pamatnostādnēs definēto mērķu sasniegšanas progresu, kā arī nodrošinātu korektu rādītāju salīdzināmību, turpmākajā politikas plānošanas dokumenta īstenošanas periodā tiek prognozētas sekojošas skaitliskās vērtības rezultatīvajiem rādītājiem:

- Vērtējot **ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaitu** laika posmā no 2018. līdz 2020.gadam tiek koriģēta rezultatīvā rādītāja bāzes vērtība 2016.gadā, attiecīgi nosakot to 1 793 tūkst. Analizējot 2012.-2016.gada ceļotāju skaita pieauguma svārstības, tiek secināts, ka vidēji ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits ir pieaudzis par 5% gadā. Attiecīgi šāda tendence (5% tūristu skaita pieaugums gadā) tiek prognozēta arī par turpmāko Pamatnostādņu periodu līdz 2020.gadam (2018.gada Latvijas 100gades svinības netiek ņemta vērā, jo ietekme uz ilgtermiņa tūrisma attīstību netiek prognozēta). Līdz ar to precizētie rezultatīvie rādītāji, kurus būtu jāņem vērā veicot Pamatnostādņu gala novērtējumu, tiek noteikti šādi:

	2016 (bāze)	2017	2018	2019	2020
Noteiktais rādītājs	1607	1650	1674	1698	1722
Prognozētais rādītājs	1793	1883	1 977	2076	2179

- Rezultatīvais rādītājs **vidējā izmitināšanas mītņu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.)** laika posmam līdz 2020.gadam netiek pārrēķināts, jo tas atbilst uzstādītajām prognozēm. Taču, vērtējot sadarbības ekonomikas ietekmi uz izmitināšanas sektoru, šo rezultatīvo rādītāju iespējams nāksies pārrēķināt Pamatnostādņu gala novērtējumā un plānojot Pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.
- Rezultatīvais rādītājs **viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī** kopš Pamatnostādņu ieviešanas 2014.gadā ir bijis ļoti svārstīgs. To ietekmē tādi faktori, kā Latvijas viesnīcu cenu kritums par 20%, Krievijas tūristu kopējo izdevumu samazināšanās un vairākdienu ceļotāju vidējās uzturēšanās ilguma pieaugums Latvijā. Līdz ar to nav iespējams pašlaik precīzi prognozēt turpmākās rezultatīvā rādītāja svārstības. Tomēr, ņemot vērā faktu, ka Krievija sāk atkopties no krīzes, kā arī faktu, ka pieaug maksāspējīgo tūristu skaits Latvijā (Norvēģija, Zviedrija, Dānija), turpmākajam Pamatnostādņu periodam līdz 2020.gadam attiecīgā rādītāja pieauguma temps tiek prognozēts augstāks nekā līdz šim, bet joprojām zemāks, nekā sākotnēji plānots.
- Vērtējot rezultatīvā rādītāja **ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā** attīstības tempus, jāsecina, ka kaut arī pēdējos 3 gados vērojams kritums, kopējā tendence kopš 2012.gada uzrāda pieaugumu par vidēji 1,6% gadā. Būtiski ir piebilst, ka 2014.-2016.gadu ietekmēja Krievijas tūristu skaita kritums, kas kopš 2016.gada sāk lēnām atkal pieaugt. Tādēļ, esošo rezultatīvo rādītāju pašlaik nav nepieciešams pārrēķināt, jo tas atbilst nākotnes prognozēm. Taču, vērtējot viesnīcu cenu svārstības Latvijā un Baltijas valstīs, šo rezultatīvo rādītāju iespējams nāksies precizēt Pamatnostādņu gala novērtējumā un plānojot Pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.

Apkopojot augstāk minēto, precizētais rezultatīvais rādītājs *ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits* un tā reāli sasniedzamās rezultatīvās vērtības, kā arī pārējo rezultatīvo rādītāju prognozes, kas atbilst uzstādītajiem mērķiem, ir jāņem vērā veicot nākošo starpposma novērtējumu. Vienlaikus būtiski piebilst, ka oriģināli pamatnostādnēs noteiktie rezultatīvie rādītāji netiks koriģēti, taču, precizējot jau tagad tos rādītājus, kuri neatbilst reālajai nozares situācijai, tiek nodrošināta precīzāka nākotnes mērķu nosprašana balstoties uz nozares attīstības tempiem.

4. Pamatnostādņu īstenošanā ieguldītie resursi

Pamatnostādņu definētā mērķa “*veicināt ilgtspējīgu Latvijas tūrisma attīstību, palielinot Latvijas tūrisma produktu konkurētspēju ārvalstu tirgos, ievērojot stratēģiskos tūrisma veidus: MICE (darījumu un pasākumu) tūrisms; veselības tūrisms; dabas tūrisms; kultūras tūrisms un radošās industrijas*” īstenojamo aktivitātīšu izpilde Pamatnostādņu starpposma novērtējuma periodā apkopota informatīvā ziņojuma 1.pielikumā.

1.rīcības virziena “*Infrastrukturā attīstība tūrisma izaugsmei*” uzdevumi/pasākumi pārskata periodā ietver vairākas ESF un ERAF līdzfinansētas aktivitātes 2014.-2020.gada plānošanas periodā, kuru mērķis ir:

- 1.1.Starptautiskas nozīmes ilgtspējīgu tūrisma produktu, kas saistīti ar materiālā un nemateriālā kultūras un dabas mantojuma efektīvu izmantošanu, attīstības veicināšana;
- 1.2.Starptautiska līmeņa un lokālo dabas tūrisma produktu attīstība īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un īpaši aizsargājamās biotopos;
- 1.3.Veicināt pilsētas revitalizāciju, vides kvalitātes uzlabošanu, investīciju piesaistīšanu, kā arī integrētus ieguldījumus infrastruktūras attīstībā, tai skaitā nacionālas nozīmes kultūras, darījumu tūrisma un sporta infrastruktūras attīstībā;
- 1.4.Dabas dziedniecisko resursu izpētes un ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšana.

Pārskata periodā ir uzsāktas piecas ERAF darbība programmas 2014-2020, kuras ir tieši vai netieši saistītas ar tūrisma infrastruktūras un kopējo nozares izaugsmes veicināšanu:

- 3.3.1.SAM “Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām” (VARAM),
- 5.4.1. SAM „Saglabāt un atjaunot bioloģisko daudzveidību un aizsargāt ekosistēmas” 5.4.1.1. pasākums “Antropogēno slodzi mazinošas infrastruktūras izbūve un rekonstrukcija Natura 2000 teritorijās” (VARAM),
- 5.5.1.SAM “Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus”(KM+VARAM),
- 5.6.1.SAM “Veicināt Rīgas pilsētas revitalizāciju, nodrošinot teritorijas efektīvu sociālekonomisko izmantošanu” (KM),
- 5.6.2. SAM “Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām” (VARAM).

Lauku tūrisma uzņēmējdarbības attīstība (ZM) tiek veicināta īstenojot Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.-2020. gadam pasākumus - apakšpasākums “Darbību īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītas vietējās attīstības stratēģiju” aktivitāte “Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas”, pasākuma “Atbalsts ieguldījumiem ar lauksaimniecību nesaistītu darbību radīšanā un attīstīšanā” aktivitāte “Tūrisma aktivitāšu veicināšana” un pasākuma “Sadarbība” apakšpasākums „Atbalsts lauku tūrisma attīstības veicināšanai”.

Papildus ERAF darbības programmām ministrijas veic tūrisma attīstību veicinošas aktivitātes no Kokēzijas fonda, valsts budžeta, Norvēģijas finanšu instrumenta u.c. tādās aktivitātēs, kā piekrastes un “Natura 2000” teritorijās publiskās infrastruktūras attīstība un dziedniecisko dūņu atradnes “Sloka” izpēte (VARAM), autoceļu seguma un tīkla uzlabojumi, dzelzceļa pasažieru un Starptautiskās lidostas “Rīga” infrastruktūras modernizācija (SM), zemes dziļļu resursu izpēte (IZM) u.c.

Pamatnostādņu īstenošanā ieguldīto resursu efektivitāti nav iespējams vēl izvērtēt, jo programmas ir tikko uzsāktas. Resursu efektivitāti varēs izvērtēt pēc 2014.-2020.gada plānošanas perioda beigām.

Minētā rīcības virziena pasākumu izpildē būtiski uzsver pašvaldību nozīmīgo lomu publiskās un tūrisma infrastruktūras labiekārtošanā, kur pašvaldības finansējumu rod gan no saviem līdzekļiem, gan no struktūrfondiem, pārrobežu programmām u.c. Pārskata periodā radīti vairāki jauni tūrisma produkti, izbūvēti vairāki velo celiņi un pieguļošā infrastruktūra, pašvaldības regulāri uztur Tūrisma informācijas centru darbību un nodrošina tos ar virtuāliem un drukātiem materiāliem, ir izstrādāti vairāki jauni tūrisma maršruti, ierīkotas dabas takas u.c. Kopsummā pašvaldības iesniegušas informāciju par vairāk kā 400 tūrisma aktivitātīšu īstenošanu pārskata periodā un vairāk kā 200 jaunām plānotām aktivitātēm 2017.-2020.gadu periodā. Apkopojums par pašvaldību īstenojamām un vēl plānotajām aktivitātēm skatāms informatīvā ziņojuma 2.pielikumā.

2.rīcības virziena “tūrisma puduru (t.sk. reģionālo) veidošanas veicināšana” pārskata periodā ietver aktivitātes, kas saistītas ar Klasteru programmas īstenošanas darbību, tādejādi sniedzot atbalstu ar tūrisma veicināšanu saistīto klasteru attīstībai. Rīcības virzienā definēti šādi uzdevumi:

- 2.1. Atbalsta programma tūrisma puduru (klasteru) attīstībai;
- 2.2. Tūrisma komersantiem labvēlīgas uzņēmējdarbības vides nodrošināšana;
- 2.3. Tūrisma informācijas pieejamības veicināšana, t.sk. atbalsta nodrošināšana uzņēmumiem informācijas nodrošināšanai interneta vidē, informācijas standu un norāžu nodrošināšanai pie tūrisma objektiem;
- 2.4. Komersantu izglītošana par uzņēmējdarbības attīstīšanu un tūrisma puduru (klasteru) veidošanas priekšrocībām.

Veicinot klasteru attīstību tūrisma nozarē, 2017.gada sākumā tika noslēgti jauni projektu īstenošanas līgumi 3.2.1.1. aktivitātes “Klasteru programma” ietvaros ar 14 klasteriem, tai skaitā diviem tūrisma klasteriem: Gaujas Nacionālā parka tūrisma klasteris; Latvijas Veselības tūrisma klasteris. Pārskata periodā sniegta izglītojoša informācija par uzņēmējdarbības attīstīšanu un tūrisma puduru (klasteru) veidošanas priekšrocībām un reģionālā tūrisma attīstību. Papildus Ekonomikas ministrija ir uzsākusi dalību Interreg Europe projektā “BRANDTour Building Regional Actions for New Developments in Tourism” kā viens no partneriem. Projekta mērķis ir uzlabot tūrisma politikas kvalitāti un efektivitāti, lai veicinātu mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēju un ilgtspējīgu tūrisma sektora izaugsmi.

3.rīcības virziena “Latvijas tūrisma produkta iekļaušana kopējā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma piedāvājumā” Pamatnostādņu starposma novērtējuma pārskata periodā ietvertas ar marketinga saistītas aktivitātes, kuru izpildē iesaistīta gan LIAA, gan Ekonomikas ministrija, lai izpildītu sekojošus uzdevumus:

- 3.1. Baltijas jūras reģiona valstu turpmāka sadarbības, gan kopīgu tūrisma produktu, gan arī mārketinga un infrastruktūras attīstīšanā;
- 3.2. Tūrisma operatoru, kas veido un piedāvā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma produktus, darbības veicināšana;
- 3.3. Latvijas, Baltijas un Baltijas jūras reģiona valstu pozicionēšana mērķa tūrisma tirgos, izmantojot starptautisko organizāciju resursus.

Izpildot 3.rīcības virzienā izvirzītos uzdevumus, LIAA īsteno efektīvu Baltijas jūras reģiona valstu sadarbība kopīgu tūrisma produktu, mārketinga un infrastruktūras attīstībai - nodrošināta regulāra komunikācija ar Baltijas valstu nacionālajām tūrisma organizācijām Baltijas apvienotās tūrisma komitejas ietvaros. Tāpat tiek nodrošinātas Ekonomikas ministrijas kā vadošās ministrijas funkcijas Baltijas jūra reģionu stratēģijas (BSR) īstenošanā tūrisma politikas jomā. Nodrošinot efektīvu starptautisko organizāciju resursu izmantošanu, LIAA līdzdarbojas Eiropas Ceļojumu komisijā un tās rīkotajās aktivitātēs, kā arī nodrošina iesaistīšanās Eiropas Komisijas organizētajā projektā un nacionālās atlases organizēšana par tēmu “Eiropas izcilākie tūrisma galamērķi EDEN – Tūrisms un vietējā gastronomija”.

4.rīcības virziena “Kvalitātes attīstība” izpilde tiek nodrošināta, piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros ar mērķi nodrošināt kvalitatīvu tūrisma produktu attīstību, pamatojoties uz šādu uzdevumu izpildi:

- 4.1. Uz klientu orientēta vīzu izsniegšanas procedūru nodrošināšana;
- 4.2. Kvalitātes nozīmes stiprināšana tūrisma nozares komersantu vidū;
- 4.3. Veikti pētījumi tūrisma pakalpojumu konkurētspējas nodrošināšanai;
- 4.4. Pakalpojumu kvalitātes un kvantitātes mērījumu veikšana atbilstoši noteiktām iedzīvotāju grupām, tai skaitā, nosakot personu ar invaliditāti, ģimeņu ar bērniem, senioru apmierinātību par attiecīgā pakalpojuma saturu, pieejamību un kvalitāti.

Izpildot šo rīcības virzienu, LIAA ir veicis tūrisma tirgu izpēti efektīvai tūrisma nozares attīstībai un pārvaldībai, veikts pētījums par ārvalstu tūristu paradumiem interneta meklētājos, kā arī rīkotas fokusa grupu diskusijas ar ārvalstu tūrisma nozares ekspertiem prioritārajos ārvalstu tirgos, lai noskaidrotu Latvijas tūrisma pakalpojumu kvalitāti, trūkumus, stiprās puses, nepieciešamos uzlabojumus utt. Savukārt projekta 3.2.1.2/16/1/002 "Latvijas starptautiskās konkurētspējas veicināšana tūrismā" ietvaros (uz 28.02.2017.) ar atbalsta saņēmējiem ir noslēgti 66 līgumi par atbalsta

saņemšanu, atbalsts sniegts par LIAA iesniegtiem 40 maksājuma pieprasījumiem par kopējo atbalsta summu 187 913.42 EUR. Projekta ietvaros ir noorganizēti 11 nacionālie stendi un uzsākta 2 nacionālo stendu organizēšana (atlasīti atbalsta saņēmēji, rezervēts laukums, izsludināti iepirkumi).

Visbeidzot, **5.rīcības virziens “Atpazīstamības veicināšana”** tiek īstenots ERAF finansējuma, kā arī valsts budžeta līdzekļu ietvaros. Definēti šādi uzdevumi:

- 5.1. Izstrādāta un īstenota valsts atbalsta programma MICE (darījumu un pasākumu) tūrisma pasākumu piesaistei; Latvijas kā tūrisma galamērķa atpazīstamības veicināšanas pasākumu (mārketinga aktivitāšu) īstenošana mērķa tirgos; Nišu tūrisma produktu attīstība;
- 5.2. Latvijas tūrisma mārketinga stratēģijas 2015.-2020.gadam izstrāde;
- 5.3. Tūrisma attīstības valsts aģentūras kapacitātes stiprināšana.

Pamatojoties uz ārvalstu tirgu pētījumiem, izstrādāts Latvijas tūrisma mārketinga stratēģijas projekts, iekļaujot esošās situācijas un tendenču analīzi, prioritāros tirgus, produktus, mērķa tirgus, tirgus segmentus, aktivitātes katrā no tirgiem. Savukārt stiprinot Tūrisma valsts aģentūras kapacitāti tika nolemts to apvienot ar LIAA, tādējādi mārketinga aktivitāšu ārvalstīs plānošanā un organizēšanā, eksporta veicināšanā nodrošinot sinerģiju ar citām tautsaimniecības nozarēm, efektīvāk izmantojot Latvijas ārējo ekonomisko pārstāvniecību sniegtās iespējas un nodrošinot tūrisma nozares pārstāvību konkrētās ārvalstīs valsts līmenī, ceļot nozares statusu ārvalstīs, nozīmīgumu valstu sadarbībā un biznesa attiecību veidošanā.

5. Turpmākie rīcības virzieni Latvijas tūrisma attīstības veicināšanai

Analizējot tūrisma nozares attīstību, tiek secināts, ka tūrisma daļas būtisko pieaugumu 2016.gada rādītājos ne tik daudz noteica tūrisma nozares pozitīvā dinamika, bet lielākā mērā ekonomikas kopīgo izaugsmes tempu samazinājums, t.i., pārējo tautsaimniecības nozaru sniegums. Pie tam 2016.gadā straujāk pieauga tieši iekšējais tūrisms.

Kā būtisku problēmu un izaicinājumu nozarē var minēt viesnīcu vidējo cenu samazināšanos Baltijas valstu sīvās konkurences ietekmē, kas veicinājusi tūrista vidējā tēriņa samazināšanos Latvijā. Papildus tam, ka būtiski samazinās viena vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī, negatīva tendence vērojama arī kopējos ceļotāju vienas dienas tēriņa rādītājos, kur ņem vērā gan vienas dienas ekskursantu tēriņus, gan vairākdienu ceļotāju tēriņus.

Otrs būtisks faktors ir dzīvokļu un apartamentu attīstība un tās ietekme uz tradicionālajām naktsmītņēm. Sadarbības ekonomikas rezultātā šim sektoram ir tendence augt un izkonkurēt tradicionālo naktsmītņu pakalpojumus, veicinot ēnu ekonomikas attīstību valstī. Kaut arī Latvijā šī tendence ir samērā jauna, ir nepieciešams sākt pastiprināti monitorēt apartamentu sektoru, tādēļ nākošā perioda pamatnostādņēs ir jāveic detalizēta sadarbības ekonomikas ietekmes uz tūrisma industriju analīze, kā arī jāizvērtē nepieciešamība iekļaut jaunus rezultātīvos rādītājus attiecībā uz apartamentu pozīciju naktsmītņu sektorā.

Prognozējot tūrisma dinamiku līdz 2020.gadam, tika ņemtas vērā kopīgās tautsaimniecības attīstības tendences, kā arī fakts, ka 2018.gadā būs Latvijas valsts simtgades svinības, kas var papildus veicināt tūrisma. Tāpēc līdz 2018.gadam nozares īpatsvars tautsaimniecībā un eksportā palielināsies, bet pēc tā var nedaudz samazināties, jo paredzēts, ka pārējo tautsaimniecības nozaru izaugsme var būt straujāka.

Tūrisma attīstības pamatnostādņēs ir noteikti 4 rezultatīvie rādītāji, kas atspoguļo tūrisma politikas mērķi – ilgtspējīga Latvijas tūrisma attīstība, veicinot tūrisma produktu konkurētspējas palielināšanos ārvalstu tirgos. Tie ir:

1. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita pieaugums.
2. Vidējās noslodzes (gultas vietu noslogojums) palielināšanās izmitināšanas mītnēs ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.).
3. Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējo izdevumu diennaktī pieaugums.
4. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējo izdevumu gadā pieaugums.

Izvērtējot rezultatīvos rādītājus par 2014., 2015.un 2016.gadu, jāsecina, ka līdz 2017.gadam nospraustie mērķi tiks īstenoti tikai daļēji. 2017.gadā provizoriski ievērojami pārsniedz rādītāju “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits”, iespējams tiks sasniegts rādītājs “Vidējā izmitināšanas mītnu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.)” un “Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā”, taču rādītāji “Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī” nesasnies 2017.vai 2020.gada prognozes.

Ņemot vērā minēto, novērtējumā tiek prognozēta jauna vērtība sasniedzamajam rādītājam - **ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits**. Paredzams, ka rezultatīvais rādītājs 2017.g. sasniegs 1,8 milj. un 2020.g. - 2,1 milj. ārvalstu vairākdienu ceļotājus.

Savukārt, vērtējot **pamatnostādņu īstenošanā ieguldīto resursu un to izlietojuma efektivitāti,** tiek secināts, ka kopumā plānā iekļautās aktivitātes tiek pildītas atbilstoši plānam. Kopsummā pārskata periodā ir uzsāktas piecas ERAF darbības programmas 2014-2020, kuras ir tieši vai netieši saistītas ar tūrisma infrastruktūras un kopējo nozares izaugsmes veicināšanu. Tāpat būtiski ir uzsvērt pašvaldību nozīmīgo lomu publiskās un tūrisma infrastruktūras labiekārtošanā, kur pašvaldības finansējumu rod gan no saviem līdzekļiem, gan no struktūrfondiem, pārrobežu programmām u.c.

Analizējot starpnovērtējuma rezultātus tiek secināts, ka Latvijas tūrisma produktu konkurētspējas un kvalitātes celšanai ir nepieciešams radīt jaunus tūrisma produktus ar augstu pievienoto vērtību. Radot jaunus un interesantus produktus, Latvija nodrošinās, ka tūrists uzturas

Latvijā ilgāk un iztērē vairāk naudas tās teritorijā. Ņemot vērā minēto, tie noteikti šādi rīcības virzieni turpmākajai tūrisma nozares attīstības veicināšanai, kurus paredzēts īstenot esošo formātu ietvaros:

1. Jaunu tūrisma produktu veidošana.

Latvija piedāvā ļoti plašu tūrisma produktu un pakalpojumu klāstu, taču, salīdzinot ar Baltijas valstīm, Latvijā tūristi atstāj vismazāk naudas. Lai veicinātu Latvijas konkurētspēju Baltijas valstīs, ir jānodrošina kvalitatīvs, interesants un pietiekami unikāls tūrisma produkts ar augstu pievienoto vērtību, lai tūristi būtu gatavi Latvijā uzturēties ilgāk un par pakalpojumu samaksāt vairāk, vienlaikus Latvijai veiksmīgi konkurējot ar kaimiņvalstu zemajām pakalpojumu cenām. Līdz ar to ir nepieciešams definēt pamata problēmas un to risinājumus jaunu tūrisma produktu veidošanā vai esoša produkta pielāgošanā tūristu vajadzībām gan prioritāro, gan tālo tirgu kā Ķīna piesaistei Latvijai. Lai to panāktu, ir jāiesaistās gan valstij, gan tūrisma komersantiem, nodrošinot ciešu savstarpējo sadarbību tūrisma produktu izstrādē/pilnveidē turpmāko gadu gaitā.

2. Tūrisma puduru jeb klasteru veidošana.

Joprojām jāuzsver tūrisma klasteru nozīme tūrisma attīstībai reģionos. Atsevišķu tūrisma produktu apvienošanās pudurī veicinās galamērķa (jeb produktu kopuma) redzamību un eksportspēju. Lai veicinātu tūrisma puduru veidošanos un attīstību reģionos, ir jārisina – kā speciālās tūrisma, tā arī vispārīgās infrastruktūras (galamērķu sasniedzamība) attīstības jautājumi. Būtiski ir attīstīt gan ceļu infrastruktūru, gan tūrisma infrastruktūru, lai nodrošinātu gan ērtu nokļūšanu uz galamērķi, gan jau esot galamērķī. Vienlaikus jāveido arvien koordinētāka informācijas apkopošana un pieejamība par tūrisma galamērķiem, kur nozīmīga loma ir reģionālajām tūrisma organizācijām, informācijas centriem un tūrisma klasteriem. Attīstot tūrisma politiku reģionos ir būtiski iekļaut lielo eksportspējīgo teritoriju prioritātes tūrisma attīstības plānā nacionālā līmenī (piemēram Gaujas nacionālais parks, Bauska un Rundāle, Liepāja, Jūrmala u.c.), kā arī veicināt ārvalstu tiešo investīciju plūsmu minētajos tūrisma galamērķos.

3. Vietējā tūrisma veicināšana.

Turpmākajā periodā ir nepieciešams aktīvāk fokusēties uz vietējā tūrisma attīstību, jo tieši vietējā tūrisma attīstība un Latviešu interese par Latvijas tūrisma produktiem rosinoši pasākumi veicinās tūrisma pakalpojumu un produktu kvalitātes celšanos reģionos. Papildus jau LIAA veiktajām mārketinga aktivitātēm vietējā tūrisma veicināšanā akcijā “Atklāj Latviju no jauna”, ir jāatrod veids, ka pašvaldībām un uzņēmējiem, savstarpēji sadarbojoties, radīt jaunus un kvalitatīvus produktus, kas piesaista vietējo tūristu. Šeit vērā ņemams ir ne tikai pašvaldību ieguldījums, bet arī plānošanas reģionu loma tūrisma veicināšanā, (piemēram, reģionu uzņēmējdarbības centru īstenotās aktivitātes), tāpēc nepieciešama detalizētāka analīze par plānošanas reģionu lomu tūrisma attīstības veicināšanā reģionos, to sadarbību ar pašvaldībām un jaunu tūrisma produktu veicināšanu.

4. MICE un veselības tūrisms.

Arī turpmāk nepieciešams fokusēties uz prioritārajiem tūrisma attīstības veidiem, jo īpaši uz MICE un veselības tūrisma. Darījumu un pasākumu (MICE) tūrisma būtiski ir nodrošināt atbalsta sniegšanu starptautisko konferenču organizēšanā, savukārt veselības tūrisma attīstībā izstrādāt veselības tūrisma veicināšanas rīcības virzienus. Rīgas darījumu tūrisma piedāvājumu ir nepieciešams pilnveidot, veicot investīcijas gan infrastruktūrā, gan tūrisma piedāvājuma dažādošanā, primāri attīstot uz eksportu orientētus tūrisma produktus un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību, tādus kā, MICE un veselības tūrisma, kā arī veicināt starptautisku viesnīcu ķēžu ienākšanu Rīgā un Latvijā. Tādēļ ļoti būtiska ir kongresu un konferenču centra attīstība Rīgā, kas spētu nodrošināt kvalitatīvus darījuma tūrisma pasākumus plašam dalībnieku skaitam. Vienlaikus būtiski ir izvērtēt liela mēroga sporta pasākumu rīkošanas un to piesaistes

Latvijai iespējas šo sporta pasākumu pozitīvās ietekmes uz Latviju palielināšanai un valsts atpazīstamības veicināšanai.

5. Sadarbības ekonomikas ietekmes uz tūrisma industriju analīze.

Sadarbības ekonomikai, t.i., privātās naktsmītnes, dzīvokļi un apartamenti, nākotnē būs aizvien lielāka ietekme ne tikai uz izmitināšanas sektoru, bet arī uz tūristu (t.sk. *Millenials*) skaita un to prasību izmaiņām, tādējādi ietekmējot tūrisma nozari kopumā. Tāpēc būtiski ir veikt šī sektora analīzi, kā arī izvērtēt nepieciešamību iekļaut jaunus rezultātīvos rādītājus attiecībā uz apartamentu pozīciju naktsmītņu sektorā.

Atbilstoši informatīvajā ziņojumā ietvertajiem secinājumiem tūrisma nozarē tiek novērotas būtiskas tendenču maiņas, kā rezultātā, tiek izvirzīti vairāki rīcības virzieni, uz kuru pamata ir plānots sastādīt nākošā perioda (2021- 2027) plānošanas dokumentu un attīstības plānu. Ekonomikas ministrija atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 2.decembra noteikumu Nr.737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” 40.punktam ir izvērtējusi iespēju integrēt tūrisma pamatnostādnes citu nozaru plānošanas dokumentos, taču ir secinājusi, ka tūrisma nozare ir pārāk plaša un visaptveroša ar tikai sev specifiskām problēmām un tendencēm, tāpēc tūrisma kā nozares integrēšana citu nozaru plānošanas dokumentos ir neefektīva un nelietderīga.

Ņemot vērā, ka Ekonomikas ministrija ir sagatavojusi un līdz ar šo Informatīvo ziņojumu iesniegusi Ministru kabineta rīkojuma projektu “Grozījums Ministru kabineta 2014.gada 3.jūlija rīkojumā Nr.326 “Par Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēm 2014.–2020. gadam””, ar kuru Ministru kabineta 2014.gada 3.jūlija rīkojumā Nr.326 “Par Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādņēm 2014.–2020.gadam” svītros 6.2. apakšpunktu, plānots, ka Pamatnostādņu starpposma novērtējums par 2017.-2018.gada periodu netiks veikts. Savukārt, **Pamatnostādņu īstenošanas gala novērtējumu Ekonomikas ministrija izstrādās un iesniegs Ministru kabinetā līdz 2021.gada 1.maijam.** Gatavojot gala novērtējumu ir jāņem vērā informatīvajā ziņojumā ietvertie secinājumi, prognozētie rezultātīvie rādītāji un izvirzītie rīcības virzieni.

Ministru prezidenta biedrs,
ekonomikas ministrs

A. Ašeradens

Vīza:
Ekonomikas ministrijas valsts sekretārs

J. Stinka